UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Dipòsit digital de documents de la UAB

This is the **published version** of the bachelor thesis:

Giménez Rodríguez, Gisela. *La relació escola-família davant la vulnerabilitat infantil: contextos, participació i barreres*. Treball de Final de Grau (Universitat Autònoma de Barcelona), 2026 (Educació Infantil). 53 pàg.

This version is available at https://ddd.uab.cat/record/336480

under the terms of the BY-NC-ND license.

Universitat Autònoma de Barcelona

La relació escola-família davant la vulnerabilitat infantil: contextos, participació i barreres

Treball de Fi de Grau

Autora: Gisela Giménez Rodríguez
Grau en Educació Infantil
Curs 2025-2026

Tutor: Francesc Xavier Rambla Marigot
Departament de Sociologia

Convocatòria de setembre de 2026

RESUM

La relació entre l'escola i la família constitueix una part important de l'acompanyament dels infants, especialment davant de situacions de vulnerabilitat. La participació familiar i la col·laboració entre els diferents entorns que formen part de la vida de l'infant poden contribuir al seu benestar, tot i que aquesta relació es troba condicionada per diferents factors i pot desenvolupar-se de manera diferent segons el context socioeducatiu. Partint d'aquesta idea, aquest treball analitza com es desenvolupa la relació entre l'escola i les famílies en dos contextos socioeducatius diferents i quines estratègies poden afavorir el seu paper davant de situacions de vulnerabilitat infantil. Per fer-ho, s'ha dut a terme una investigació qualitativa a partir d'entrevistes semiestructurades a docents d'Educació Infantil i representants de les famílies de dos centres educatius situats en contextos socioeducatius diferents. Els resultats mostren la importància d'establir una relació propera basada en la comunicació i la confiança, però també evidencien barreres que poden dificultar la participació i que varien segons el context, així com la necessitat d'adaptar les estratègies a les necessitats de les famílies. També destaca el suport entre les mateixes famílies com a part de la xarxa que envolta l'infant. En conjunt, els resultats permeten considerar que la relació escola-família pot contribuir a l'acompanyament i al benestar dels infants i actuar com un possible factor de protecció davant de situacions de vulnerabilitat, sempre tenint en compte les característiques i les limitacions de cada context.

Paraules clau: relació escola-família; participació familiar; vulnerabilitat infantil; context socioeducatiu; factors de protecció.

RESUMEN

La relación entre la escuela y la familia constituye una parte importante del acompañamiento de los niños y niñas, especialmente ante situaciones de vulnerabilidad. La participación familiar y la colaboración entre los diferentes entornos que forman parte de la vida del niño pueden contribuir a su bienestar, aunque esta relación se encuentra condicionada por diferentes factores y puede desarrollarse de manera distinta según el contexto socioeducativo. Partiendo de esta idea, este trabajo analiza cómo se desarrolla la relación entre la escuela y las familias en dos contextos socioeducativos diferentes y qué estrategias pueden favorecer su papel ante situaciones de vulnerabilidad infantil. Para ello, se ha llevado a cabo una investigación cualitativa a partir de entrevistas semiestructuradas a docentes de Educación Infantil y representantes de las familias de dos centros educativos situados en contextos socioeducativos diferentes. Los resultados muestran la importancia de establecer una relación cercana basada en la comunicación y la confianza, pero también evidencian barreras que pueden dificultar la participación y que varían según el contexto, así como la necesidad de adaptar las estrategias a las necesidades de las familias. También destaca el apoyo entre las propias familias como parte de la red que rodea al niño. En conjunto, los resultados permiten considerar que la relación escuela-familia puede contribuir al acompañamiento y al bienestar de los niños y niñas y actuar como un posible factor de protección ante situaciones de vulnerabilidad, teniendo siempre en cuenta las características y las limitaciones de cada contexto.

Palabras clave: relación escuela-familia; participación familiar; vulnerabilidad infantil; contexto socioeducativo; factores de protección.

ABSTRACT

The relationship between school and family plays an important role in supporting children, especially in situations of vulnerability. Family involvement and collaboration between the different environments that are part of a child's life can contribute to their well-being, although this relationship is influenced by different factors and may develop differently depending on the socio-educational context. Based on this idea, this study analyses how the relationship between schools and families develops in two different socio-educational contexts and which strategies can strengthen its role in situations of child vulnerability. To address this aim, a qualitative study was conducted through semi-structured interviews with Early Childhood Education teachers and family representatives from two schools located in different socio-educational contexts. The results highlight the importance of establishing a close relationship based on communication and trust, while also revealing barriers that may hinder family involvement and vary depending on the context, as well as the need to adapt strategies to families' needs. Support among families themselves also emerges as part of the wider network surrounding the child. Overall, the findings suggest that the school-family relationship can contribute to children's support and well-being and act as a potential protective factor in situations of vulnerability, while taking into account the characteristics and limitations of each context.

Keywords: school-family relationship; family involvement; child vulnerability; socio-educational context; protective factors.

Agraïments

M’agradaria agrair a totes les persones que han fet possible aquest treball. En especial, al meu tutor, Xavier, pel seu acompanyament, orientació i disponibilitat al llarg de tot el procés, i a les docents i representants de les famílies que han participat en l’estudi, per dedicar-me el seu temps i compartir les seves experiències.

També vull agrair a la meva família haver-me acompanyat i donat suport durant aquests anys, fins a arribar al final d’aquesta etapa.

ÍNDEX

1. Introducció 1
1.1. Justificació i plantejament del tema 1
1.2. Pregunta de recerca 1
1.3. Objectius 1
1.4. Hipòtesi 2
2. Marc teòric 3
2.1. Contextos de vulnerabilitat infantil i desigualtats educatives 3
2.2. La relació escola-família en Educació Infantil 4
2.3. La participació de les famílies en el context escolar 6
2.3.1. Què s'entén per participació familiar 6
2.3.2. El model dels sis tipus de participació de Joyce Epstein 6
2.3.3. Evidències sobre els efectes de la participació familiar 7
2.4. Factors que condicionen la participació familiar 9
2.4.1. Factors relacionats amb les famílies 9
2.4.2. Factors relacionats amb l'escola i el professorat 10
2.4.3. Les limitacions institucionals del professorat 12
2.5. La relació escola-família com a factor de protecció davant la vulnerabilitat infantil 13
2.5.1. La relació escola-família com a factor de protecció 13
2.5.2. La resiliència com a procés de protecció 14
2.5.3. El paper de la família i l'escola en el desenvolupament de la resiliència 14
2.5.3.1. La creació de relacions de suport i confiança 14
2.5.3.2. La promoció del desenvolupament personal i social de l'infant 15
2.5.3.3. La construcció d'una xarxa de suport entre família, escola i la comunitat 16
2.6. Síntesi del marc teòric 17
3. Metodologia 19
3.1. Disseny de la investigació 19
3.2. Participants 19
3.3. Instruments de recollida de dades 20
3.4. Procediment 21
4. Resultats 22
4.1. Característiques de la relació i la comunicació entre escoles i famílies 22
4.2. Formes i espais de participació familiar 22
4.3. Barreres i factors que condicionen la participació de les famílies 23
4.4. El paper de la relació escola-família en l'acompanyament dels infants 23
5. Discussió 25
6. Conclusions 28
7. Fonts d'informació i bibliografia 30
ANNEXOS 32
Annex 1: Entrevistes a docents i representants de l'AMPA 32
Annex 2: Taula comparativa de les formes de participació familiar 48

1. Introducció

1.1. Justificació i plantejament del tema

L'elecció del tema d'aquest treball sorgeix principalment de les experiències viscudes durant els diferents períodes de pràctiques del grau d'Educació Infantil. Al llarg d'aquests anys he tingut l'oportunitat de conèixer centres amb realitats socioeducatives molt diferents i, a partir d'aquestes experiències, la relació entre l'escola i les famílies ha estat un dels aspectes que més m'ha cridat l'atenció.

El contacte amb aquestes realitats em va permetre observar que la relació amb les famílies forma part del dia a dia dels centres, però també em va portar a plantejar-me diferents preguntes sobre la manera com aquesta es desenvolupa. Especialment, em va sorgir l'interès per conèixer les possibles diferències en aquesta relació i en les formes de participació de les famílies segons el context socioeducatiu de cada centre.

A partir d'aquí va sorgir la idea de centrar aquest treball en la relació entre l'escola i la família i relacionar-la amb les situacions de vulnerabilitat infantil. L'interès principal és aprofundir en el possible paper que pot tenir aquesta relació davant d'aquestes situacions i, al mateix temps, observar com es desenvolupa en contextos socioeducatius diferents i quines estratègies poden contribuir a afavorir-la. Aquest interès és el que dona lloc a la pregunta de recerca que guia el treball i que es presenta a continuació.

1.2. Pregunta de recerca

A partir del que s'ha plantejat anteriorment, aquest treball se centra en conèixer com es desenvolupa la relació entre la família i l'escola i quin paper pot tenir davant de situacions de vulnerabilitat infantil. Al mateix temps, es vol tenir en compte el context socioeducatiu dels centres i explorar les possibles diferències en la relació amb les famílies, en les formes de participació i en les estratègies que es duen a terme per afavorir-la.
Per aquest motiu, la pregunta de recerca que es planteja és la següent:

Com es desenvolupa la relació entre l'escola i les famílies en contextos socioeducatius diferents i quines estratègies poden afavorir el seu paper com a factor de protecció davant de situacions de vulnerabilitat infantil?

1.3. Objectius

A partir de la pregunta de recerca, es planteja un objectiu general i quatre objectius específics que permeten concretar els principals aspectes que es volen estudiar en aquest treball.

Objectiu general:
Analitzar com es desenvolupa la relació entre l'escola i les famílies en contextos socioeducatius diferents, així com les estratègies que poden afavorir el seu paper com a factor de protecció davant de situacions de vulnerabilitat infantil.

Objectius específics:

- Identificar les principals formes de participació de les famílies en els centres educatius analitzats.
- Analitzar els factors que poden facilitar o dificultar la participació de les famílies, així com les estratègies que es duen a terme des dels centres per afavorir-la.
- Comparar la relació entre l'escola i les famílies en dos contextos socioeducatius diferents, identificant les principals similituds i diferències.
- Explorar les percepcions dels participants sobre el paper que pot tenir la relació escola-família en l'acompanyament i el benestar dels infants davant de situacions de vulnerabilitat.

1.4. Hipòtesi

A partir del plantejament inicial d'aquest treball, es parteix de la hipòtesi que una relació propera i de col·laboració entre l'escola i la família pot tenir un paper positiu davant de situacions de vulnerabilitat infantil i actuar com un possible factor de protecció.

Al mateix temps, es considera que aquesta relació pot estar condicionada pel context socioeducatiu en què es troba cada centre. Per aquest motiu, es planteja que en contextos de major vulnerabilitat poden existir més dificultats o barreres per afavorir la participació de les famílies i la seva relació amb l'escola.

2. Marc teòric

2.1. Contextos de vulnerabilitat infantil i desigualtats educatives

Abans de començar a analitzar com la relació entre l'escola i les famílies pot ser un possible factor de protecció, cal comprendre què s'entén per vulnerabilitat infantil i quina relació té amb les desigualtats educatives. Les situacions de vulnerabilitat condicionen les oportunitats de desenvolupament dels infants i també poden afectar en diversos àmbits de la seva vida, com pot ser l'aprenentatge, l'accés a recursos o la participació social. Per aquest motiu, conèixer aquest concepte serà el punt de partida per poder entendre el paper que tenen tant l'escola com les famílies en la reducció d'aquestes desigualtats.

No podem entendre la vulnerabilitat infantil únicament des d'una perspectiva econòmica ni relacionada amb situacions de pobresa. Els processos d'exclusió social constitueixen fenòmens complexos, multidimensionals i dinàmics, resultats de la interacció de diferents factors econòmics, socials, familiars, educatius i relacionals que condicionen les oportunitats i participació de les persones. Des d'aquesta visió, aquests processos poden limitar de manera progressiva els vincles socials, l'accés a diversos recursos i les oportunitats necessàries per al desenvolupament integral (Lázaro González et al., 2014).

Si parlem de la infància, aquests processos tenen unes característiques concretes derivades de l'etapa evolutiva en la qual es troben. La dependència de les persones adultes fa que les situacions de vulnerabilitat tinguin un impacte significatiu en el seu desenvolupament. La infància ha de ser considerada com una etapa amb valor per si mateixa i els infants com a subjectes de drets. Per aquesta raó, l'exclusió social no la podem entendre només com una pèrdua de benestar, sinó també com un procés de vulneració dels drets dels infants que pot influir en el desenvolupament integral i en les seves oportunitats (Lázaro González et al., 2014).

A més, els processos d'exclusió infantil solen estar relacionats amb les situacions de vulnerabilitat que viuen les seves famílies. El benestar i la relació dels infants amb el seu entorn depenen molt de les condicions familiars, és per aquest motiu que les mesures dirigides a prevenir la vulnerabilitat infantil han de contemplar el suport i l'acompanyament de les seves famílies (Lázaro González et al., 2014).

Les situacions de vulnerabilitat també tenen conseqüències en l'àmbit educatiu. L'informe assenyala que existeix una relació entre els aprenentatges escolars i diferents variables socials, com la classe social, el capital social i cultural de les famílies o l'entorn social i cultural dels infants. En aquesta línia, l'èxit escolar pot actuar com un factor de protecció davant dels processos d'exclusió social, mentre que el fracàs escolar pot augmentar-ne el risc (Lázaro González et al., 2014).

2.2. La relació escola-família en Educació Infantil

Després d'haver analitzat el concepte de vulnerabilitat infantil i com aquesta està relacionada amb les desigualtats educatives, també cal comprendre quin és el paper que tenen els diferents contextos en què es desenvolupa l'infant. En aquest sentit, la teoria ecològica del desenvolupament humà d'Urie Bronfenbrenner és un dels referents per poder entendre com influeixen les famílies, l'escola i la relació d'aquestes dues en el desenvolupament dels infants.

La teoria ecològica del desenvolupament humà que proposa Bronfenbrenner planteja que el desenvolupament dels infants no depèn només de les característiques individuals, sinó que també s'han de tenir en compte els diferents contextos en què creixen i de les relacions entre aquests. Segons Bronfenbrenner, el desenvolupament de l'infant és el resultat de la interacció entre l'infant i el seu entorn, és d'aquesta manera que tant la família com l'escola tenen una gran influència en el procés de creixement i l'aprenentatge de l'infant (Bronfenbrenner, 1979).

Urie Bronfenbrenner organitza aquests contextos en diferents sistemes interrelacionats: el microsistema, el mesosistema, l'exosistema i el macrosistema. Cadascun d'aquests sistemes influeix en la vida i en el desenvolupament infantil, però no de manera aïllada, sinó que es relacionen entre si de manera constant.

El primer nivell és el microsistema, que fa referència als contextos més propers en què es desenvolupa l'infant i amb els quals interactua de manera directa, com són la família, l'escola o el grup d'iguals. En aquest nivell és on es construeixen les primeres relacions afectives i socials de l'infant. La família i l'escola constitueixen dos microsistemes especialment presents al llarg de la infància, ja que aquests són espais on es desenvolupen la gran part dels aprenentatges i les experiències quotidianes. La qualitat de les relacions que s'estableixen en aquests contextos pot afavorir o dificultar el desenvolupament integral de l'infant (Bronfenbrenner, 1979).

El segon nivell correspon al mesosistema, que explica les relacions que s'estableixen entre els diversos microsistemes en què participa l'infant. Més enllà de la influència que tenen cadascun d'aquests contextos de manera individual sobre l'infant, Bronfenbrenner (1979) destaca la importància de la relació entre ells. D'aquesta manera, el desenvolupament infantil no depèn només de l'escola o la família per separat, sinó també de la manera com aquests contextos interactuen entre ells.

En l'àmbit educatiu, la relació entre la família i l'escola és un dels exemples més representatius del mesosistema. Els dos contextos formen part del dia a dia de l'infant i comparteixen la responsabilitat de donar-li suport i acompanyar el seu desenvolupament. És per aquest motiu que la comunicació, la confiança i la col·laboració entre ells afavoreixen una major coherència educativa i ajuden a crear un entorn més estable pels infants.

Diverses investigacions han posat de manifest que les relacions positives entre l'escola i la família s'associen amb millors resultats acadèmics dels infants, i que la satisfacció de les famílies amb l'escola pot tenir un paper important en aquesta relació (Hampden-Thompson & Galindo, 2017).

Des d'aquesta visió, la qualitat de la relació entre la família i l'escola és un element clau per comprendre el desenvolupament dels infants. Quan hi ha una comunicació fluïda, uns objectius que es comparteixen i col·laboració activa entre els dos contextos, les condicions que es generen poden afavorir tant el benestar com l'aprenentatge. És per aquest motiu que el concepte de mesosistema constitueix una de les bases teòriques d'aquest treball, ja que ens permet entendre la importància de la participació familiar dins de la vida escolar.

El tercer nivell és l'exosistema, que engloba aquells contextos en què l'infant no participa de manera directa, però que poden influir en el seu desenvolupament. Alguns exemples poden ser les condicions laborals de les famílies o determinats recursos, serveis i decisions institucionals en què l'infant no participa directament, però poden afectar els seus contextos més propers. Tot i que els infants no hi intervenen de manera directa, aquests factors poden condicionar els recursos, el temps i les oportunitats que tenen les famílies per acompanyar el seu desenvolupament (Bronfenbrenner, 1979).

Finalment, el quart nivell correspon al macrosistema, que fa referència al conjunt de creences, valors, normes socials i característiques culturals que formen part del context més ampli en què es desenvolupa l'infant. Aquestes poden influir en la manera com s'entenen aspectes com l'educació, la infància o el paper de les famílies (Bronfenbrenner, 1979).

Bronfenbrenner posa de manifest que el desenvolupament infantil és el resultat de la interacció entre l'infant i els diferents contextos que l'envolten. Tot i que tots aquests sistemes exerceixen una influència en el desenvolupament, en aquest treball ens centrarem sobretot en el mesosistema, ja que és en aquest nivell on s'emmarca la relació entre l'escola i la família. Comprendre aquesta relació és essencial per analitzar com la participació familiar pot contribuir al benestar i al desenvolupament dels infants, especialment en contextos de vulnerabilitat.

2.3. La participació de les famílies en el context escolar

2.3.1. Què s'entén per participació familiar

Després d'haver analitzat la importància de la relació entre la família i l'escola des de la perspectiva ecològica de Bronfenbrenner, és necessari aprofundir en què s'entén per participació familiar dins del context educatiu. Tot i que sovint aquest concepte l'associem amb l'assistència a activitats escolars o reunions, la participació de les famílies és molt més àmplia i inclou diverses formes d'implicació en el desenvolupament i l'educació dels infants. Per aquesta raó, abans de començar a analitzar els seus efectes, cal aprofundir en la definició d'aquest concepte i comprendre les diferents maneres en què es pot manifestar.

La participació familiar fa referència al conjunt d'accions i formes de col·laboració mitjançant les quals les famílies s'impliquen en l'educació dels seus fills i filles, tant dins com fora del centre educatiu. Així doncs, no es limita a la presència física de les famílies al centre, sinó que engloba totes aquelles pràctiques i actituds que contribueixen al desenvolupament, el benestar i l'aprenentatge dels infants a través d'una responsabilitat compartida entre la família, l'escola i la comunitat (Epstein et al., 2002).

Aquesta participació es pot expressar de diverses maneres. Inclou, per exemple, la comunicació entre les famílies i el professorat de manera habitual, la participació en activitats organitzades pel centre escolar, la implicació en els aprenentatges que tenen lloc a casa o la col·laboració en espais de presa de decisions i en les iniciatives de la comunitat educativa (Epstein et al., 2002).

Aquesta manera d'entendre la participació familiar ha anat evolucionant amb el pas dels anys i ha donat lloc a diferents models teòrics que intenten explicar com es pot afavorir la col·laboració entre les famílies i els centres educatius. Entre aquests, el model que proposa Joyce Epstein permet organitzar la participació familiar en sis tipologies diferents (Epstein et al., 2002).

2.3.2. El model dels sis tipus de participació de Joyce Epstein

Amb l'objectiu d'organitzar les diferents formes en què les famílies poden implicar-se en l'educació dels seus fills i filles, Epstein et al. (2002) proposen un model format per sis tipologies de participació. Aquest model parteix de la idea que la implicació de les famílies no es limita només a la seva presència al centre educatiu, sinó que pot adoptar diverses formes. A continuació, es presenta una elaboració pròpia basada en el model dels sis tipus de participació d'Epstein et al. (2002).

Tipus de participació	Descripció
Criança	Donar suport a les famílies perquè puguin oferir un entorn favorable al desenvolupament dels infants.
Comunicació	Afavorir una comunicació fluida i bidireccional entre l'escola i la família.
Voluntariat	Facilitar la participació de les famílies en activitats i iniciatives del centre escolar.
Aprenentatge a casa	Implicar les famílies en els aprenentatges que es desenvolupen fora de l'escola.
Presa de decisions	Promoure que les famílies participin en la vida organitzativa del centre.
Col·laboració amb la comunitat	Connectar l'escola i la família amb els recursos i les entitats del seu entorn.

Font: Elaboració pròpia a partir d'Epstein et al. (2002).

Cal destacar que les sis tipologies es plantegen com a dimensions igualment importants, tot i que poden donar lloc a resultats diferents per als infants, les famílies i les escoles. En aquest sentit, Epstein et al. (2002) assenyalen que un programa integral de col·laboració ha d'incloure les sis tipologies de participació.

En aquest treball, aquest model serà el punt de partida per analitzar les diferents formes de participació familiar presents als centres educatius estudiats. Tot i que les sis tipologies es diferencien entre si, formen part d'una mateixa manera d'entendre la col·laboració entre l'escola, la família i la comunitat. Per això, aquest model ens permet entendre la participació familiar d'una manera més àmplia i tenir en compte les diferents formes en què les famílies es poden implicar en l'educació dels infants (Epstein et al., 2002).

2.3.3. Evidències sobre els efectes de la participació familiar

Més enllà de descriure les diferents formes de participació familiar, nombroses investigacions han analitzat els efectes que aquesta implicació té sobre l'aprenentatge i el desenvolupament dels infants. La recerca assenyala que una relació que sigui activa i de qualitat entre la família i l'escola constitueix un dels factors que més influeixen en el

desenvolupament integral dels infants, especialment durant l'etapa d'Educació Infantil (Otero-Mayer et al., 2026).

La literatura indica que la participació familiar s'associa amb beneficis en diferents àmbits del desenvolupament infantil. Diversos estudis coincideixen a assenyalar que una major implicació de les famílies afavoreix el rendiment acadèmic i el desenvolupament cognitiu dels infants (Musengamana, 2023). A més, determinades formes d'implicació familiar s'han relacionat amb una millor preparació per a l'escolarització i amb una major motivació i actitud positiva envers l'aprenentatge (Otero-Mayer et al., 2026).

Aquests beneficis no depenen només de la presència de les famílies en la vida escolar, sinó també de la qualitat de les relacions que s'estableixen entre els diferents agents educatius. La comunicació continuada entre la família i l'escola, la coherència entre els aprenentatges que tenen lloc als dos contextos i la creació d'un entorn de suport compartit afavoreixen el desenvolupament sociocognitiu i emocional dels infants (Otero-Mayer et al., 2026). En aquest sentit, els resultats de les investigacions són coherents amb la perspectiva ecològica de Bronfenbrenner, ja que manifesten la importància de la interacció entre els diversos contextos en què es desenvolupa l'infant.

Tot i que la majoria d'estudis coincideixen a destacar els beneficis de la participació familiar, la recerca també mostra que aquests efectes no sempre són els mateixos. Algunes pràctiques, com el control excessiu o unes expectatives molt elevades aplicades de manera rígida, poden arribar a tenir conseqüències menys favorables sobre el benestar dels infants. A més, aquests efectes també varien segons alguns factors com l'edat dels infants, el context familiar o les característiques socioeconòmiques de cada família (Musengamana, 2023). Per això, més que centrar-se únicament en el grau de participació, cal tenir en compte la qualitat de la relació, basada en una comunicació bidireccional i en la col·laboració entre la família i l'escola (Otero-Mayer et al., 2026).

2.4. Factors que condicionen la participació familiar

La participació de les famílies en l'àmbit educatiu no depèn únicament de la seva voluntat d'implicar-se en la vida escolar, sinó que està condicionada per diferents factors que poden facilitar-la o dificultar-la. Aquests factors no només estan relacionats amb les característiques de les pròpies famílies, sinó també amb la manera com els centres educatius promouen aquesta relació i amb el context social en què les dues parts es troben. En aquest sentit, Hornby i Lafaele (2011) assenyalen que les barreres a la participació poden tenir diversos orígens, mentre que Bond et al. (2025) destaquen que aquestes dificultats es fan encara més evidents en contextos de vulnerabilitat socioeconòmica.

2.4.1. Factors relacionats amb les famílies

Els factors de les famílies són un dels elements que més poden influir en la seva participació a l'escola. Hornby i Lafaele (2011) expliquen que aspectes com les creences dels progenitors sobre el seu paper en l'educació, la percepció que tenen de les invitacions que reben per participar, les seves circumstàncies personals i familiars o determinades característiques socioculturals poden condicionar la manera com es relacionen amb el centre educatiu. Per aquest motiu, la participació familiar no es pot entendre com una realitat igual per a totes les famílies, sinó que està influïda per situacions i contextos molt diferents.

Un dels primers factors que poden condicionar la participació familiar són les creences que tenen els progenitors sobre el seu paper en l'educació dels seus fills. Hornby i Lafaele (2011) assenyalen que aquestes creences influeixen en la predisposició de les famílies a implicar-se en la vida escolar, ja que condicionen la manera com aquestes entenen les seves responsabilitats educatives i la importància que atribueixen a la seva participació. En aquest sentit, els autors expliquen que aquells progenitors que consideren que la seva responsabilitat finalitza quan els infants entren a l'escola acostumen a implicar-se menys tant en les activitats escolars com en el suport a l'aprenentatge des de casa. Per altra banda, les famílies que entenen l'educació com una responsabilitat compartida mostren una major predisposició a participar de manera activa.

A més, la confiança que els progenitors tenen en la seva capacitat per ajudar els seus fills també influeix en la seva participació. Quan les famílies senten que no tenen prou eines per ajudar els seus fills en l'aprenentatge, és més probable que evitin el contacte amb l'escola i que s'impliquin menys en la seva educació.

A més, les creences que tenen sobre la intel·ligència i l'aprenentatge també poden influir en la participació. Així, les famílies que consideren que les capacitats dels infants es poden desenvolupar a través de l'esforç i del suport rebut acostumen a implicar-se més que

aquelles que pensen que la intel·ligència és una característica fixa i que, per tant, la seva implicació tindrà poc impacte en els infants (Hornby & Lafaele, 2011).

Més enllà de les creences dels familiars, les circumstàncies personals i familiars també poden influir en el grau de participació de les famílies en la vida escolar. Hornby i Lafaele (2011) assenyalen que aspectes com la disponibilitat de temps, les responsabilitats laborals i familiars o determinades situacions relacionades amb la salut i el suport disponible poden dificultar que les famílies mantinguin una participació continuada en les activitats proposades pel centre. En aquest sentit, la manca de participació no sempre és conseqüència d'una falta d'interès per l'educació dels fills, sinó que sovint es deu a circumstàncies personals que limiten les possibilitats d'implicació.
Aquesta realitat es fa evident en contextos de vulnerabilitat socioeconòmica, on moltes famílies han de fer front a situacions laborals inestables, dificultats econòmiques i altres responsabilitats familiars que poden reduir encara més les oportunitats de participar en la vida escolar (Bond et al., 2025).

A més de les circumstàncies personals i familiars, els factors socials, culturals i econòmics també poden influir en la participació de les famílies en la vida escolar. Hornby i Lafaele (2011) expliquen que aspectes com la classe social, les diferències culturals, la llengua o bé les dificultats relacionades amb el transport i la conciliació poden limitar les oportunitats de participació de les famílies. Es destaca que aquestes situacions no només poden dificultar l'assistència a determinades activitats escolars, sinó també influir en la relació que les famílies estableixen amb el centre educatiu.

Bond et al. (2025) assenyalen que molts d'aquests factors poden agreujar-se en contextos de vulnerabilitat socioeconòmica. Segons els autors, les situacions de pobresa i desigualtat poden generar barreres addicionals que dificulten la participació de les famílies. Per aquest motiu, destaquen la necessitat que els centres educatius tinguin en compte les circumstàncies de cada família i promoguin estratègies de participació adaptades al seu context.
D'aquesta manera, la participació familiar no depèn únicament de la voluntat de les famílies d'implicar-se, sinó també de les oportunitats que ofereix l'entorn i de la capacitat dels centres a adaptar-se a la diversitat de situacions.

2.4.2. Factors relacionats amb l'escola i el professorat

Tot i que la participació familiar està condicionada per factors propis de les famílies, el paper dels centres educatius també és clau. La manera com l'escola es comunica amb les famílies, les actituds del professorat, les expectatives que es generen i les oportunitats de participació que s'ofereixen influeixen en la qualitat de la relació que s'estableix entre la família i l'escola.

La comunicació entre l'escola i les famílies dels infants és un dels elements que més influeix en la construcció d'una relació de confiança i de col·laboració entre les dues parts. A part de transmetre informació sobre el funcionament del centre escolar o del progrés dels infants, la manera com s'estableix aquesta comunicació pot influir en la percepció que les famílies tenen de l'escola i en la seva predisposició a participar en la vida escolar. Així, Hornby i Lafaele (2011) expliquen que les famílies no només valoren la informació que reben, sinó també la manera com interpreten les invitacions a participar i fins a quin punt perceben que la seva participació és realment valorada pel centre educatiu.
Quan les famílies senten que la seva participació no és valorada pel professorat o pel centre educatiu, és menys probable que decideixin implicar-se en la vida escolar (Hornby & Lafaele, 2011). Això posa de manifest que la comunicació no depèn únicament dels canals o de la informació que es transmet, sinó també de la manera com les famílies se senten acollides i reconegudes dins de la comunitat educativa.

Les actituds del professorat també tenen un paper molt important en la participació de les famílies. Hornby i Lafaele (2011) expliquen que la manera com els docents entenen el paper de les famílies i es relacionen amb elles influeix de manera directa en la construcció d'una participació efectiva. En aquest sentit, els autors assenyalen que encara hi ha actituds que consideren algunes famílies com a "problemàtiques", "vulnerables" o amb menys capacitat per implicar-se, fet que pot dificultar la construcció d'una participació efectiva.

Per contra, quan el professorat adopta una actitud oberta i facilitadora, les famílies se senten més acollides i augmenta la seva predisposició per involucrar-se. De fet, Hornby i Lafaele (2011) indiquen que els docents que promouen de manera activa la implicació de les famílies afavoreixen que un nombre més gran de famílies participi i aquesta participació sigui més efectiva. En canvi, quan les famílies perceben que el professorat no està obert a la seva participació, aquesta situació es converteix en una barrera que dificulta la seva implicació en la vida del centre.

A més de les actituds del professorat, les diferències en la manera d'entendre el paper de l'escola i de les famílies també poden dificultar la participació familiar. Hornby i Lafaele (2011) expliquen que no sempre hi ha una mateixa visió sobre quines responsabilitats corresponen a cada part en l'educació dels infants. Algunes persones entenen que l'educació és una responsabilitat compartida, en què tant l'escola com les famílies tenen un paper essencial. En canvi, d'altres consideren que el protagonisme educatiu correspon principalment a una de les dues parts.
Quan aquestes expectatives no coincideixen, és més fàcil que apareguin diferències en la manera d'entendre la participació familiar i el paper que ha d'assumir cada part. Segons Hornby i Lafaele (2011), aquestes diferències poden acabar condicionant la relació entre les dues parts, així com la manera com es construeix i es desenvolupa la participació familiar.

Tots aquests aspectes posen de manifest que el paper dels centres educatius i del professorat és determinant per afavorir una participació familiar de qualitat. Tot i això,

aquesta tasca també està condicionada per les possibilitats reals d'actuació del professorat i per les condicions en què es desenvolupa la seva feina.

2.4.3. Les limitacions institucionals del professorat

Les limitacions institucionals també poden condicionar la manera com el professorat desenvolupa la seva tasca. Lipsky (1969) explica que els *street-level bureaucrats*, és a dir, els professionals que treballen en contacte directe amb la ciutadania, necessiten disposar de determinats recursos organitzatius i personals per poder desenvolupar la seva feina de manera adequada. Entre aquests recursos, l'autor destaca la disponibilitat de personal suficient, el temps necessari per prendre decisions i l'accés a la informació. Quan aquests recursos són insuficients, les possibilitats d'actuació d'aquests professionals també es veuen condicionades (Lipsky, 1969).

Com a exemple d'aquesta manca de recursos, Lipsky (1969) assenyala que molts docents, especialment de grans ciutats, han de desenvolupar la seva tasca en aules massificades, amb materials insuficients i amb un alumnat que requereix una atenció personal. Aquestes condicions dificulten el desenvolupament de la tasca docent i limiten les possibilitats d'oferir una resposta adequada a les necessitats de tot l'alumnat.

A més de la manca de recursos, Lipsky (1969) assenyala que els *street-level bureaucrats* també desenvolupen la seva feina sota expectatives professionals que moltes vegades són ambigües, contradictòries i, en alguns casos, difícils d'assolir. Segons l'autor, aquests professionals han de donar resposta a diverses demandes que no sempre són compatibles entre si, fet que genera una tensió constant en el desenvolupament de la seva feina. Aquesta situació condiciona les decisions que prenen i la manera com s'organitzen.

Davant d'aquestes limitacions, Lipsky (1969) indica que els professionals desenvolupen diferents mecanismes que els permeten adaptar-se a contextos de treball complexos i incerts. Entre aquests mecanismes, l'autor destaca la simplificació de les situacions i l'establiment de rutines de treball, estratègies que faciliten la presa de decisions i permeten continuar desenvolupant la seva feina malgrat les dificultats del context.

Tot i que Lipsky (1969) no relaciona aquestes idees directament amb la participació familiar, la seva teoria permet entendre que la tasca del professorat també està condicionada pel context en què treballa. En aquest sentit, la manca de recursos, el temps limitat i la complexitat de les situacions poden dificultar la construcció d'una relació continuada amb les famílies dels infants i limitar les oportunitats de promoure una participació familiar efectiva.

2.5. La relació escola-família com a factor de protecció davant la vulnerabilitat infantil

Abans d'abordar el paper que pot tenir la relació entre l'escola i la família davant de situacions de vulnerabilitat, és important concretar què s'entén en aquest treball per factor de protecció. Dybowska (2024) explica que els factors protectors són aquells factors, processos o mecanismes que poden contribuir a mitigar l'impacte dels factors de risc i afavorir processos d'adaptació positiva davant de situacions adverses. Aquests factors no es troben únicament en les característiques individuals de l'infant, sinó que també poden estar presents en els diferents entorns que formen part de la seva vida, com la família, l'escola o la comunitat (Gartland et al., 2019).

Partint d'aquesta definició, és important tenir en compte que aquesta relació també presenta alguns límits. Bond et al. (2025) assenyalen que el nivell socioeconòmic és un dels principals factors relacionats amb els resultats educatius dels infants i que les desigualtats educatives també estan vinculades a aspectes estructurals, com la pobresa i les condicions de l'entorn en què viuen les famílies. Al mateix temps, els estudis sobre la participació familiar mostren que la implicació de les famílies i una relació positiva amb l'escola poden aportar diferents beneficis en l'educació dels infants. Tot i això, aquests beneficis no signifiquen que la participació familiar pugui eliminar o compensar per si sola les desigualtats relacionades amb el context socioeconòmic.

En aquest mateix sentit, Bond et al. (2025) expliquen que conèixer i comprendre millor les circumstàncies en què viuen els infants i les seves famílies pot ajudar les escoles a alleujar alguns dels efectes de la pobresa i, al mateix temps, afavorir una major implicació de les famílies. Per aquest motiu, en aquest treball la relació entre la família i l'escola no s'entén com una manera de neutralitzar les desigualtats socioeconòmiques, sinó com un possible factor de protecció que pot contribuir a donar més suport als infants davant de situacions de vulnerabilitat.

2.5.1. La relació escola-família com a factor de protecció

Els infants creixen en diferents contextos que influeixen en el seu desenvolupament i aprenentatge. Entre aquests, la família i l'escola ocupen un paper essencial, ja que són dos dels principals espais on els infants es desenvolupen (Bronfenbrenner, 1979).
Quan la família i l'escola mantenen una relació positiva basada en la comunicació i la col·laboració, aquesta relació afavoreix una millor comprensió de les necessitats de l'infant i facilita una resposta educativa ajustada al seu context (Bond et al., 2025). En aquest sentit, la literatura assenyala que aquesta relació contribueix a afavorir l'aprenentatge i el desenvolupament dels infants, i té una especial importància en contextos de vulnerabilitat (Bond et al., 2025). Per aquest motiu, la relació entre la família i l'escola es pot plantejar com un possible factor de protecció davant les situacions de vulnerabilitat infantil.

Aquesta perspectiva ens permet entendre que la protecció davant les situacions de vulnerabilitat no depèn només dels recursos materials o dels suports externs, sinó també de la qualitat de les relacions que l'infant estableix amb els adults de referència. Per aquest motiu, el concepte de resiliència permet aprofundir en els mecanismes a través dels quals aquesta relació pot esdevenir un factor de protecció.

2.5.2. La resiliència com a procés de protecció

La resiliència és un concepte clau per comprendre per què alguns infants són capaços d'afrontar situacions d'adversitat i continuar desenvolupant-se de manera positiva. En referència a això, Dybowska (2024) explica que la resiliència no s'entén com una característica fixa de la persona, sinó com un procés dinàmic d'adaptació positiva davant les dificultats. Aquesta concepció coincideix amb Gartland et al. (2019), que defineixen la resiliència a partir de la presència d'adversitat i l'assoliment de resultats positius, i destaquen que s'ha d'entendre com un procés dinàmic que es desenvolupa al llarg del temps i en la interacció amb l'entorn.

Segons Dybowska (2024), la resiliència és el resultat de la interacció entre els factors de risc, els factors protectors i l'adaptació positiva que sorgeix de la relació entre tots dos. Per aquest motiu, el desenvolupament de la resiliència no depèn únicament de les característiques individuals de l'infant, sinó també dels recursos, els suports i les oportunitats que li ofereixen els diferents contextos en què es desenvolupa. Des d'aquesta mateixa perspectiva, Gartland et al. (2019) situen la resiliència dins d'un enfocament socioecològic, segons el qual els factors de risc i de protecció poden estar presents en diferents nivells, com l'individual, el familiar, l'escolar i el comunitari. Així mateix, els autors mostren que els resultats resilients es poden relacionar amb factors presents en diferents àmbits de la vida de l'infant, i no només amb factors individuals.

2.5.3. El paper de la família i l'escola en el desenvolupament de la resiliència

2.5.3.1. La creació de relacions de suport i confiança

Per afavorir el desenvolupament de la resiliència, és essencial que els infants estableixin relacions de suport i confiança amb els adults del seu entorn. Segons Dybowska (2024), aquests vincles els proporcionen seguretat, suport emocional i un sentiment de pertinença, aspectes que els ajuden a afrontar de manera més positiva les situacions d'adversitat. Per aquest motiu, la resiliència no es construeix únicament quan apareixen les dificultats, sinó també a partir de les experiències quotidianes i de les relacions positives que els infants estableixen amb els adults de referència.

En aquest procés, la família i el professorat tenen un paper especialment important, ja que acostumen a ser els adults que mantenen una relació més propera i continuada amb l'infant.

Segons Dybowska (2024), aquestes figures contribueixen al desenvolupament de la resiliència quan ofereixen suport, estableixen relacions de confiança i creen entorns on els infants se senten valorats, escoltats i segurs. A més, una relació positiva entre la família i l'escola facilita una millor comprensió de les necessitats de l'infant i permet oferir una resposta educativa més ajustada al seu context (Bond et al., 2025).

Aquesta idea també és reforçada per la revisió sistemàtica de Gartland et al. (2019), que identifica les relacions positives amb les figures cuidadores com un dels factors protectors amb més suport empíric en el desenvolupament de la resiliència infantil. Els autors assenyalen que aquests vincles constitueixen un element especialment important per afavorir resultats resilients davant situacions d'adversitat. Aquesta evidència reforça la importància que tenen la família i els altres adults de referència en la construcció d'entorns segurs que actuïn com a factors de protecció davant les situacions d'adversitat.

2.5.3.2. La promoció del desenvolupament personal i social de l'infant

Les relacions de suport i confiança constitueixen la base per al desenvolupament de la resiliència, però també és necessari que els infants desenvolupin recursos personals i socials que els ajudin a afrontar les dificultats de manera positiva. En aquest sentit, Dybowska (2024) destaca el paper de la família i el professorat en aquest procés, ja que poden afavorir el desenvolupament d'aquestes capacitats a través de les experiències i les oportunitats d'aprenentatge que ofereixen als infants.

Entre aquests recursos destaquen les habilitats socials i emocionals, la capacitat per comunicar-se, cooperar, resoldre conflictes, prendre decisions i confiar en les mateixes capacitats. Dybowska (2024) explica que aquests aprenentatges es poden potenciar quan la família i el professorat ofereixen oportunitats perquè els infants participin de manera activa, assumeixin responsabilitats i desenvolupin progressivament la seva autonomia.
Aquesta idea també és reforçada per la revisió sistemàtica de Gartland et al. (2019), que identifica les habilitats cognitives i la regulació emocional com alguns dels factors protectors individuals amb més suport empíric davant les situacions adverses. Aquests resultats mostren que els recursos personals de l'infant també poden tenir un paper important davant les situacions d'adversitat.

D'aquesta manera, la família i l'escola contribueixen a crear les condicions perquè els infants desenvolupin progressivament les competències que necessiten per afrontar els reptes del dia a dia amb més autonomia i seguretat. Aquestes competències no només afavoreixen el desenvolupament integral dels infants, sinó que també constitueixen una base essencial per al desenvolupament de la resiliència al llarg de la infància.

2.5.3.3. La construcció d'una xarxa de suport entre família, escola i la comunitat

El desenvolupament de la resiliència no depèn únicament de les actuacions que la família i l'escola duen a terme per separat, sinó també de la coordinació entre tots dos contextos. Quan aquests comparteixen objectius educatius i treballen de manera conjunta, els infants reben un suport més continuat i coherent, fet que afavoreix la construcció d'un entorn protector al voltant de l'infant (Dybowska, 2024).

En aquest sentit, la col·laboració entre l'escola i la família permet compartir informació rellevant, conèixer millor les necessitats de l'infant i acordar objectius educatius comuns. Quan aquesta coordinació es manté en el temps, les actuacions que es duen a terme tant a l'escola com a la llar resulten més coherents i complementàries, fet que proporciona a l'infant un entorn més estable i previsible.
Aquest plantejament també es veu reflectit en el model socioecològic proposat per Gartland et al. (2019), segons el qual la resiliència no depèn d'un únic factor protector, sinó de la interacció entre diferents factors presents en diversos nivells, com l'individual, el familiar, l'escolar i el comunitari. Des d'aquesta perspectiva, la coordinació entre els diferents contextos esdevé un factor molt rellevant, ja que permet que els factors protectors actuïn de manera complementària.

A més, aquesta xarxa de suport no es limita únicament a la família i a l'escola. Dybowska (2024) també destaca que els suports que afavoreixen la resiliència no es limiten a la família i l'escola, sinó que també poden provenir de la comunitat i d'altres recursos de l'entorn. La participació d'altres agents i recursos de l'entorn permet ampliar la xarxa de suport disponible per a l'infant i donar una resposta més completa davant les situacions d'adversitat.

Per aquest motiu, la comunitat complementa la tasca de la família i de l'escola aportant nous recursos, oportunitats i espais de suport que amplien les possibilitats d'acompanyament de l'infant. Aquesta xarxa més àmplia fa possible que l'infant compti amb més referents i amb un entorn més ric en oportunitats de protecció, reforçant d'aquesta manera la coherència del suport que rep en els diferents contextos en què es desenvolupa (Dybowska, 2024).
De fet, Gartland et al. (2019) conclouen que les actuacions orientades a promoure la resiliència són més adequades quan intervenen en múltiples dominis ecològics i no únicament sobre l'infant.

2.6. Síntesi del marc teòric

Al llarg d'aquest marc teòric s'ha pogut veure que el desenvolupament dels infants està influït pels diferents contextos en què creixen i per les relacions que s'estableixen entre aquests. Des de la perspectiva ecològica de Bronfenbrenner (1979), la família i l'escola són dos dels contextos més propers a l'infant, mentre que la relació entre els dos contextos forma part del mesosistema. Per aquest motiu, no només és important tenir en compte el paper que tenen la família i l'escola per separat, sinó també la manera com es relacionen i treballen conjuntament.

Dins d'aquesta relació podem situar les diferents formes de participació familiar que proposen Epstein et al. (2002). La comunicació entre la família i l'escola, la participació en activitats del centre, l'aprenentatge a casa, la presa de decisions i la col·laboració amb la comunitat són algunes de les maneres en què les famílies poden formar part de la vida escolar. D'aquesta manera, el model d'Epstein permet concretar com es pot desenvolupar aquesta relació entre dos dels contextos més importants en la vida de l'infant.

Cal tenir en compte, però, que aquestes formes de participació no es desenvolupen de la mateixa manera en totes les famílies ni en tots els contextos. Com s'ha vist al llarg del marc teòric, hi ha diferents factors que poden facilitar o dificultar aquesta participació, relacionats tant amb les circumstàncies de les famílies com amb les oportunitats que ofereix el centre i les condicions en què els professionals desenvolupen la seva tasca. És a dir, la participació familiar no depèn únicament de la voluntat de les famílies, sinó també de les possibilitats que ofereix cada context.

En aquest mateix sentit, l'escola té un paper important, ja que pot promoure una relació amb les famílies basada en la confiança i la col·laboració. Aquesta relació permet conèixer millor les necessitats dels infants i afavorir una major coherència entre els diferents contextos en què es desenvolupen. A més, quan la família i l'escola treballen conjuntament i estableixen vincles amb altres agents de la comunitat, es pot ampliar la xarxa de suport disponible per a l'infant. És d'aquesta manera que la relació entre l'escola i la família pot contribuir al desenvolupament de la resiliència i actuar com un possible factor de protecció davant de situacions de vulnerabilitat.

Tot i això, és important tenir en compte els límits d'aquesta relació. Com s'ha vist anteriorment, les desigualtats educatives no depenen únicament de la participació de les famílies, sinó que també estan relacionades amb factors socials, econòmics i estructurals. Per tant, tot i que l'escola pot contribuir a reduir alguns dels efectes que aquestes situacions poden tenir sobre els infants i oferir més oportunitats de suport, no pot neutralitzar per si sola les desigualtats socioeconòmiques.

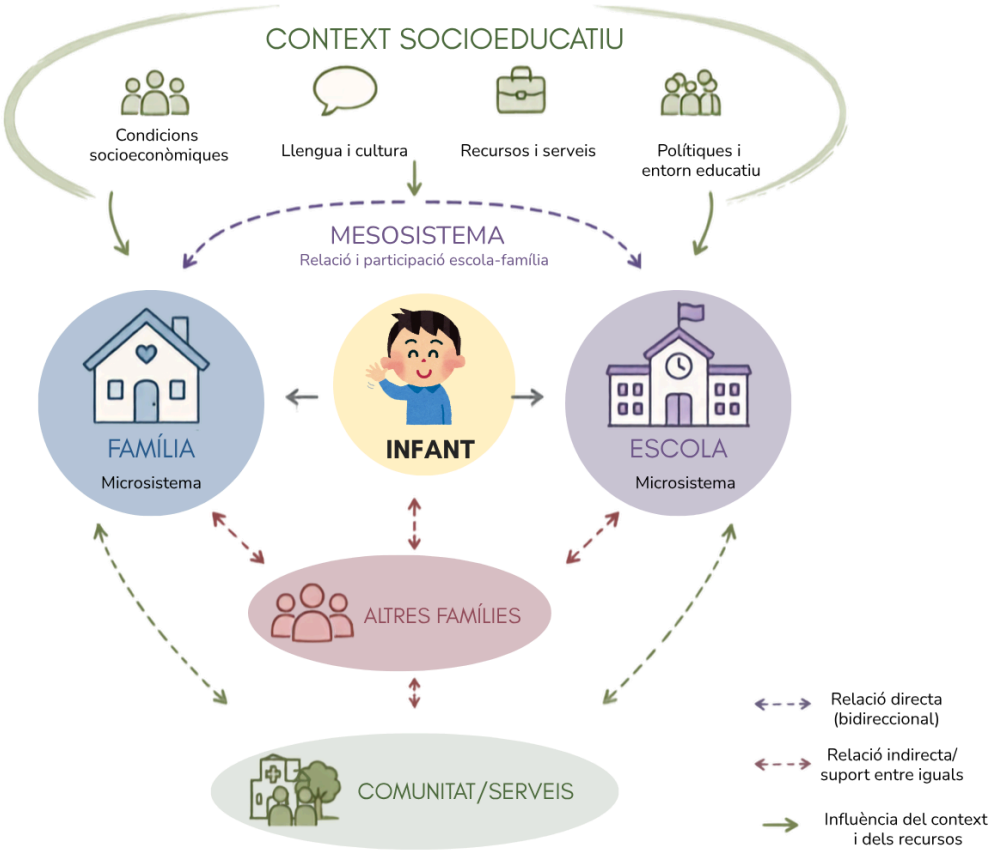
Per aquest motiu, en aquest treball la relació entre la família i l'escola no s'entén com una solució davant les situacions de vulnerabilitat, sinó com un possible factor de protecció que

forma part d'una xarxa més àmplia de suports. La participació familiar pot tenir un paper important dins d'aquesta xarxa, però centrar la resposta únicament en aquesta participació seria insuficient per donar resposta a unes desigualtats que tenen un origen social i estructural.

A partir dels aspectes desenvolupats al llarg del marc teòric, la Figura 1 recull de manera visual la relació entre els diferents contextos que envolten l'infant i la participació escola-família.

Figura 1

Relació entre el context socioeducatiu, la participació familiar i els diferents entorns de l'infant.

Nota. Elaboració pròpia a partir de Bronfenbrenner (1979) i del marc teòric desenvolupat.

3. Metodologia

3.1. Disseny de la investigació

Aquesta investigació segueix un enfocament qualitatiu, ja que té com a objectiu comprendre com es desenvolupa la relació entre la família i l'escola i quin paper pot tenir com a factor de protecció davant les situacions de vulnerabilitat infantil. Per aquest motiu, més que obtenir dades numèriques, es busca poder conèixer les percepcions i les opinions de les persones participants sobre aquesta relació.

Per donar resposta als objectius de la investigació, s'ha plantejat una comparació entre dos centres educatius amb característiques socioeducatives diverses. Un dels centres correspon a un context socioeconòmic mitjà, mentre que l'altre està catalogat com a un centre de màxima complexitat i se situa en un entorn amb un índex socioeconòmic inferior a la mitjana catalana. Aquesta comparació permet analitzar com es desenvolupa la relació entre la família i l'escola en cadascun dels centres i així poder identificar tant els aspectes que es comparteixen com aquells en què es diferencien.

Per aquest motiu, la finalitat no és determinar quin dels dos centres desenvolupa una millor relació amb les famílies, sinó entendre com les característiques de cada context poden influir en les formes de comunicació i col·laboració entre l'escola i les famílies.

3.2. Participants

En aquesta investigació hi van participar docents d'Educació Infantil i representants de les famílies de dos centres educatius amb contextos socioeducatius diferents. Per tal de garantir la confidencialitat, s'han anonimitzat els noms dels centres i de les persones participants i s'han identificat com a Centre 1 i Centre 2.

Pel que fa al context dels centres, el Centre 1 correspon a un centre situat en un context socioeconòmic mitjà, mentre que el Centre 2 està catalogat com a centre de màxima complexitat. Per complementar aquesta diferenciació, s'ha tingut en compte l'Índex socioeconòmic territorial (IST) de l'agrupació censal on es troba situat cadascun dels centres. Segons les dades provisionals de l'Institut d'Estadística de Catalunya corresponents a l'any 2024, per una banda, el territori on se situa el Centre 1 presenta un IST de 99,0, un valor molt proper a la mitjana de Catalunya, establerta en 100. Per altra banda, en canvi, l'agrupació censal on se situa el Centre 2 presenta un IST de 79,5, situant-se per sota de la mitjana catalana. Aquestes dades permeten contextualitzar els dos centres en entorns socioeconòmics diferents, sense que l'índex es pugui interpretar com una descripció directa de les famílies o dels alumnes de cada escola (Institut d'Estadística de Catalunya [Idescat], s.d.).

En total, es van realitzar quatre entrevistes semiestructurades. Dues van ser entrevistes grupals amb dues tutores d'Educació Infantil, una per cada centre. Les altres dues entrevistes es van dur a terme amb una representant de l'AMPA de cada centre. En total, hi van participar quatre docents d'Educació Infantil i dues representants de les famílies.

S'han escollit aquests participants perquè són les persones que participen de manera directa en la relació entre la família i l'escola. D'una banda, les docents aporten la seva experiència sobre la comunicació i el treball conjunt amb les famílies des del centre educatiu. D'altra banda, les representants de l'AMPA ofereixen una visió de les famílies sobre aquesta mateixa relació i la seva participació. Recollir les dues perspectives ha permès obtenir una visió més completa de com es desenvolupa la relació escola-família en dos contextos socioeducatius diferents.

3.3. Instruments de recollida de dades

Per recollir la informació es van elaborar dues entrevistes semiestructurades, una adreçada a les docents d'Educació infantil i una altra dirigida a les representants de les famílies (AMPA). Tot i que les preguntes es van adaptar al perfil de cada participant, les entrevistes comparteixen una estructura molt similar, ja que parteixen dels mateixos temes i dels objectius d'aquest treball. D'aquesta manera, facilita poder comparar les diferents perspectives sobre la relació entre la família i l'escola.

Les preguntes es van elaborar a partir dels objectius de la investigació i de la revisió bibliogràfica realitzada sobre la relació família-escola i la participació familiar. A partir d'aquests elements es van definir els principals temes que es volien explorar durant les entrevistes, com la comunicació entre la família i l'escola, les formes de participació familiar, els factors que poden afavorir o dificultar aquesta participació en cada cas, la col·laboració amb la comunitat i l'impacte que aquesta relació té tant en els infants com en la vida del centre.

L'entrevista dirigida a les docents es va organitzar en diferents blocs centrats en la relació escola-família, formes de participació familiar del centre, factors que influeixen en la participació i la relació entre l'escola i la comunitat.

Pel que fa a l'entrevista adreçada a les representants de les famílies, aquesta també es va dividir en diversos blocs temàtics. En aquest cas, es van abordar aspectes relacionats amb la seva experiència dins l'AMPA, la relació entre les famílies i el centre, les formes de participació, els factors que poden condicionar aquesta participació i la valoració de l'impacte que aquesta té tant en els infants com en el funcionament del centre.

Finalment, per analitzar la informació obtinguda de les entrevistes, es va prendre com a referència el model dels sis tipus de participació familiar d'Epstein et al. (2002). Aquest

model va servir com una guia per organitzar i comparar les dades recollides a les entrevistes, identificant d'aquesta manera les diferents formes de participació presents en cadascun dels centres i les possibles similituds i diferències entre tots dos contextos.

Cal tenir en compte que, a través de les entrevistes, no es pretén avaluar directament els processos de resiliència ni els efectes que la relació entre la família i l'escola pot tenir sobre els infants. El que es busca és conèixer les percepcions de les participants sobre aquesta relació i, posteriorment, posar en relació els aspectes que apareixen a les entrevistes amb les aportacions del marc teòric sobre els factors de protecció.

3.4. Procediment

Per a aquest treball de camp, es va contactar directament amb les docents dels dos centres per explicar-los l'objectiu de la investigació i convidar-les a participar-hi de manera voluntària. Posteriorment, van ser les mateixes docents qui van facilitar el contacte amb les representants de l'AMPA dels respectius centres. Aquestes també van ser informades sobre la finalitat del treball i van acceptar formar-hi part. A totes les participants se'ls va garantir la confidencialitat de la informació facilitada, així com l'anonimat tant de les persones participants com dels centres educatius.

Les entrevistes es van realitzar mitjançant videotrucada, ja que durant el període de recollida de dades em trobava realitzant una estada Erasmus mentre els centres educatius finalitzaven el curs escolar. Aquest format va permetre adaptar la recollida de dades a la disponibilitat de totes les participants i facilitar la realització de les entrevistes.
En un primer moment, estava previst que les entrevistes amb les docents es fessin de manera individual. Tot i això, com que es van dur a terme entre maig i juny i les mestres disposaven de poc temps, es va decidir fer-les conjuntament amb dues tutores de cada centre. D'aquesta manera es va facilitar la seva participació i, al mateix temps, les dues docents van poder complementar les seves respostes a partir de la seva experiència i aportar diferents punts de vista sobre els temes tractats.

Un cop finalitzades les entrevistes, es van revisar les transcripcions i es va organitzar la informació a partir dels principals eixos vinculats als objectius de la recerca: les característiques de la relació i la comunicació entre escola i famílies, les formes de participació, els factors que poden facilitar-la o dificultar-la i el paper d'aquesta relació en l'acompanyament dels infants. Posteriorment es van comparar les respostes dels dos centres per identificar-hi similituds i diferències. De manera complementària, les formes de participació identificades es van organitzar a partir del model dels sis tipus de participació d'Epstein et al. (2002), tal com es recull a l'annex 2. A més, les transcripcions de les entrevistes realitzades es poden consultar a l'annex 1.

4. Resultats

4.1. Característiques de la relació i la comunicació entre escola i famílies

A partir de les entrevistes, es pot veure que en els dos centres la relació entre l'escola i les famílies es descriu com a propera. Tant les docents com les representants de les famílies donen importància a la confiança i a poder mantenir una comunicació fàcil amb l'escola. En tots dos casos també existeixen diferents moments i canals per mantenir aquest contacte, tot i que cada família en fa un ús diferent.

Tot i que aquesta idea és bastant semblant en els dos centres, sí que apareixen algunes diferències en la manera de comunicar-se amb les famílies. Al Centre 1 destaca sobretot el contacte que es dona en el dia a dia. Les entrades relaxades a Educació Infantil permeten aprofitar moments més informals per parlar amb les famílies, que es combinen amb altres vies com les entrevistes, les reunions o per la plataforma Dinantia. Les docents valoren poder disposar de diferents opcions segons el tipus d'informació que s'hagi de compartir.

En el Centre 2, les docents parlen especialment de la necessitat d'adaptar aquesta comunicació a cada família. Expliquen que la diversitat lingüística i cultural pot fer que, en alguns casos, enviar una informació no sigui suficient per assegurar-se que s'ha entès. També comenten que algunes famílies nouvingudes poden necessitar més temps per conèixer com funciona l'escola i sentir-se còmodes a l'hora de preguntar o apropar-s'hi.

Aquesta idea també es veu en l'entrevista amb la representant de l'AMPA del Centre 2. En aquest cas, explica que sentir-se ben rebut pot facilitar que les famílies es vagin apropant a l'escola. També destaca l'ajuda que es dona entre les mateixes famílies, ja que algunes de les que fa més temps que formen part del centre ajuden les nouvingudes a entendre algunes informacions o a conèixer millor com funcionen les coses.

4.2. Formes i espais de participació familiar

En els dos centres hi ha diferents propostes perquè les famílies puguin participar en la vida de l'escola. En tots dos casos destaquen sobretot les festes i celebracions, ja que són els moments en què acostuma a haver-hi més participació. A més, també es duen a terme activitats més concretes a Educació Infantil, com la Setmana dels Avis o la participació de les famílies durant Sant Jordi al Centre 1, i els Esmorzars en família al Centre 2.

Tot i això, la participació no es limita només a les activitats que es fan dins de l'escola. Els dos centres també proposen activitats que permeten a les famílies participar des de casa. Al Centre 1 es fan el Cançoner viatger a I3 i I4 i el Conte viatger a I5, mentre que al Centre 2 es fa la Maleta viatgera. Aquestes propostes permeten que les famílies comparteixin una part del que els infants treballen a l'escola sense haver d'assistir presencialment al centre. Les mateixes docents expliquen que no totes les famílies poden participar de la mateixa

manera i que estar implicades en la vida escolar no significa únicament estar presents físicament a l'escola.

L'AMPA també té un paper important en la participació de les famílies, sobretot en la preparació i l'organització de diferents activitats durant el curs. En el Centre 1, la representant de l'AMPA explica que acostuma a ser més fàcil que les famílies col·laborin en moments puntuals que mantenir una participació continuada durant tot el curs. En el Centre 2, la representant de l'AMPA destaca que moltes de les activitats que es fan també impliquen una feina prèvia d'organització que no sempre és visible per a la resta de famílies.

4.3. Barreres i factors que condicionen la participació de les famílies

Una de les dificultats que apareix en els dos centres és la disponibilitat de les famílies. Tant les docents com les representants de l'AMPA parlen sobretot dels horaris laborals, les responsabilitats familiars i la conciliació. Això fa que algunes famílies, tot i voler participar, no sempre puguin assistir a les activitats que es fan a l'escola. També es comenta que acostuma a ser més fàcil col·laborar en moments puntuals que mantenir una participació continuada al llarg del curs.

Tot i que les dificultats lingüístiques i culturals apareixen en els dos centres, al Centre 2 tenen una presència més destacada. Les docents parlen especialment de les dificultats relacionades amb la llengua i expliquen que algunes famílies nouvingudes poden necessitar més temps per conèixer com funciona l'escola i sentir-se còmodes dins del centre. També expliquen que cada família té una situació diferent i que hi pot haver moments en què tingui altres preocupacions i participar en una activitat de l'escola no sigui una prioritat. En aquesta mateixa línia, la representant de l'AMPA considera que una menor participació no s'ha d'entendre directament com una falta d'interès, ja que hi ha famílies que poden necessitar més temps per anar-se apropant a l'escola.

També apareixen diferents aspectes que poden ajudar a facilitar la participació. Al Centre 1 es parla de la importància d'oferir propostes variades i demanar ajuda de manera més concreta, perquè les famílies sàpiguen en què poden col·laborar. La representant de l'AMPA també proposa variar els horaris de les activitats per donar més opcions a les famílies que no poden assistir sempre en les mateixes franges. Al Centre 2 es parla més de l'acollida, d'adaptar la comunicació quan sigui necessari i d'ajudar les famílies noves a conèixer el funcionament del centre i sentir-se còmodes a l'hora de preguntar o participar.

4.4. El paper de la relació escola-família en l'acompanyament dels infants

En els dos centres, les participants valoren de manera positiva que les famílies mantinguin una relació propera amb l'escola. Les docents expliquen que els infants viuen amb molta il·lusió els moments en què les seves famílies entren al centre i comparteixen alguna

activitat amb ells. Al Centre 2, també es parla de la seguretat que els pot donar veure que la seva família se sent còmoda a l'escola, interactua amb les/els docents i participa en alguns moments del seu dia a dia.

Les entrevistes també mostren la importància que té la comunicació entre la família i l'escola a l'hora d'acompanyar els infants. Al Centre 1, les docents expliquen que mantenir aquest contacte permet saber millor com està l'infant i anar en una mateixa línia quan hi ha alguna situació que necessita més atenció. Al Centre 2 apareix una idea semblant, ja que compartir el que s'observa a l'escola amb el que veu la família a casa permet tenir més informació sobre l'infant i sobre el que pot necessitar en cada moment.

Quan apareixen situacions que necessiten més suport, en els dos centres també es parla de la possibilitat de comptar amb altres professionals o serveis. Aquesta qüestió apareix especialment al Centre 2, on les docents expliquen que hi ha necessitats que no es poden treballar només des de l'escola i que, en aquests casos, és important poder comptar amb altres recursos. La representant de l'AMPA també valora de manera positiva aquesta col·laboració, ja que considera que dona tranquil·litat a les famílies saber que, si cal, l'escola pot treballar conjuntament amb altres professionals.

5. Discussió

Els resultats mostren que la participació de les famílies es pot donar de diferents maneres i que no sempre implica estar present físicament a l'escola. En els dos centres apareixen activitats presencials, propostes que es poden fer a casa, diferents formes de comunicació i participació a través de l'AMPA. A més, les mateixes docents expliquen que una família pot estar implicada en l'educació de l'infant encara que no pugui assistir habitualment a les activitats del centre. Aquesta idea és important si tenim en compte que els horaris i la disponibilitat apareixen en els dos centres com algunes de les principals dificultats per participar.

Aquesta manera d'entendre la participació és coherent amb el model d'Epstein et al. (2002), que planteja que la participació familiar no es limita a la presència de les famílies dins de l'escola, sinó que es pot donar de diferents maneres. En els dos centres s'han pogut identificar diverses de les formes de participació que proposa aquest model, com la comunicació, la participació en activitats, l'aprenentatge des de casa o la presa de decisions. Això permet entendre la participació d'una manera més àmplia i tenir en compte que les famílies poden estar implicades encara que no totes ho facin de la mateixa manera.

Aquesta idea també es pot relacionar amb la teoria ecològica de Bronfenbrenner (1979). Tal com s'ha explicat en el marc teòric, la família i l'escola són dos dels contextos més propers a l'infant i la relació que s'estableix entre aquests forma part del mesosistema. Els resultats van en aquesta mateixa direcció, ja que les participants donen importància al contacte i a la comunicació entre la família i l'escola, més enllà de la participació en activitats concretes. Per tant, no només és important el que fa cada context per separat, sinó també la relació que es va construint entre tots dos.

Un altre aspecte que s'indica als resultats són les dificultats que poden condicionar la participació de les famílies. En els dos centres es parla sobretot dels horaris laborals, la conciliació familiar i altres responsabilitats familiars, fet que mostra que aquestes dificultats no apareixen únicament en contextos de major vulnerabilitat. Aquesta idea coincideix amb Hornby i Lafaele (2011), que expliquen que les circumstàncies personals i familiars, com la disponibilitat de temps o les responsabilitats laborals i familiars, poden dificultar la participació. Per tant, una menor presència de les famílies a l'escola no s'ha d'entendre necessàriament com una falta d'interès, ja que també pot estar relacionada amb la possibilitat que tenen per participar.

Tot i que algunes dificultats són compartides, al Centre 2 tenen més presència els factors relacionats amb la llengua, la diversitat cultural, l'arribada de famílies nouvingudes i les diferents situacions personals que poden estar vivint. Això també coincideix amb Hornby i Lafaele (2011), que inclouen les diferències culturals i lingüístiques entre els factors que poden dificultar la participació de les famílies. A més, Bond et al. (2025) expliquen que en contextos de vulnerabilitat socioeconòmica poden aparèixer altres dificultats que condicionin

aquesta participació i destaquen la importància de tenir en compte les circumstàncies de cada família. En aquest sentit, els resultats no mostren que les famílies del Centre 2 tinguin menys interès per participar, sinó que poden trobar-se amb més factors que dificultin les seves possibilitats de fer-ho.

En relació amb aquestes dificultats, en el Centre 2 també destaca el suport que es dona entre les mateixes famílies. Tal com explica la representant de l'AMPA, algunes de les famílies que fa més temps que formen part del centre ajuden les famílies nouvingudes a comprendre algunes informacions o a conèixer millor el funcionament de l'escola. Aquest aspecte mostra que la relació amb l'escola no depèn únicament de la comunicació que s'estableix entre els professionals i cada família, sinó que les relacions entre les mateixes famílies també poden facilitar aquest apropament. És per aquest motiu que aquest suport pot contribuir a crear una xarxa d'acompanyament més àmplia, especialment per a aquelles famílies que es troben amb més dificultats a l'hora de comunicar-se o incorporar-se a la dinàmica del centre. Aquesta idea es pot relacionar amb Gartland et al. (2019), que situen els factors de protecció en diferents nivells de l'entorn de l'infant i destaquen la importància de tenir en compte els diferents contextos que formen part de la seva vida.

Els resultats també mostren que la participació no depèn únicament de les circumstàncies de les famílies. En els dos centres apareixen diferents actuacions que poden ajudar a facilitar-la, com oferir diverses formes de participació, adaptar els horaris o mantenir una comunicació propera. Al Centre 2 també es dona especial importància a l'acollida i a adaptar la comunicació a les necessitats de cada família. Aquesta idea es pot relacionar amb Hornby i Lafaele (2011), que expliquen que una escola acollidora i que mostra que valora la participació de les famílies pot afavorir la seva implicació. Així, les possibilitats de participar no depenen només de les famílies dels infants, sinó també de les opcions que ofereix l'escola i de com aquesta s'adapta a les diferents situacions.

Un altre aspecte que es destaca en els resultats és la importància que les participants donen a la comunicació entre la família i l'escola a l'hora d'acompanyar els infants. En els dos centres, les docents expliquen que mantenir aquest contacte permet compartir el que s'observa tant a casa com a l'escola, conèixer millor què pot necessitar l'infant i intentar actuar plegats. Aquesta idea coincideix amb Bond et al. (2025), que expliquen que una relació positiva entre la família i l'escola pot ajudar a conèixer millor les necessitats de l'infant i oferir una resposta més adaptada al seu context. D'aquesta manera, els resultats ens mostren que aquesta relació no és important només per la participació en el centre, sinó que també permet compartir informació de l'infant i poder acompanyar-lo de manera conjunta.

Aquesta importància de la relació entre els dos contextos també es veu en la manera com les participants parlen del benestar dels infants. En aquest sentit, els resultats es poden relacionar amb Dybowska (2024), que destaca la importància de les relacions de suport i confiança amb els adults de referència, ja que poden aportar seguretat i suport emocional

als infants. Gartland et al. (2019) també identifiquen les relacions positives amb les figures cuidadores com un dels factors protectors relacionats amb el desenvolupament de la resiliència infantil.

A partir d'aquests resultats, la relació entre la família i l'escola es pot entendre com un possible factor de protecció, especialment quan permet conèixer millor les necessitats de l'infant, compartir informació i oferir-li un suport més coordinat. Tot i això, aquesta idea s'ha d'entendre amb prudència, ja que la resiliència no depèn d'un únic factor, sinó de la relació entre diferents factors de risc i protecció (Dybowska, 2024; Gartland et al., 2019). Per aquest motiu, els resultats no permeten considerar que una bona relació entre la família i l'escola pugui donar resposta per si sola a les situacions de vulnerabilitat, però sí que pot formar part dels diferents suports que té l'infant al seu voltant.

Finalment, els resultats també mostren que l'acompanyament dels infants no depèn només de la família i l'escola. En els dos centres es parla de la possibilitat de comptar amb altres professionals quan és necessari, tot i que aquest aspecte apareix amb més força al Centre 2. Aquesta idea es pot relacionar amb el que diu Gartland et al. (2019), que mostren que els factors associats a la resiliència poden estar presents en diferents àmbits de la vida de l'infant, com l'individual, el familiar, el social, l'escolar i el comunitari. Dybowska (2024) també destaca la importància de la col·laboració amb altres agents i recursos de la comunitat per ampliar els suports disponibles. És per això que la família i l'escola no són els únics agents que poden participar en l'acompanyament de l'infant, ja que altres professionals i recursos de l'entorn també poden tenir un paper important.
Si es tenen en compte les diferències entre els dos centres, al Centre 2 apareixen més factors que poden dificultar la participació de les famílies, però també es dona més importància a adaptar la comunicació, acompanyar a les famílies i comptar amb altres recursos quan és necessari. Això permet matisar la hipòtesi inicial del treball. Els resultats mostren que al Centre 2, situat en un context de major vulnerabilitat, apareixen més factors que poden dificultar la participació, però no permeten afirmar que aquestes dificultats impedeixin mantenir una relació propera entre la família i l'escola. El que sí que es pot observar és que aquesta relació pot requerir una major adaptació a les diferents situacions de les famílies.

Aquest aspecte també és important a l'hora de valorar el possible paper protector de la relació entre la família i l'escola. Precisament en contextos en què els infants i les famílies poden necessitar més suport, també poden aparèixer més dificultats per participar i mantenir aquesta relació. Respecte a això, Bond et al. (2025) indiquen que conèixer millor les circumstàncies dels infants i de les seves famílies pot ajudar a les escoles a oferir una resposta més adaptada i alleujar alguns dels efectes relacionats amb les situacions de pobresa. Tot i això, els mateixos autors deixen clar que l'escola no pot compensar per si sola unes desigualtats que tenen un origen socioeconòmic. Per tant, la relació entre la família i l'escola pot tenir un paper important, però sempre tenint en compte el context i sense considerar-la una resposta suficient davant de les situacions de vulnerabilitat.

6. Conclusions

Aquest treball ha permès aprofundir en el paper que pot tenir la relació entre la família i l'escola davant de situacions de vulnerabilitat infantil. A partir de l'anàlisi realitzada, es pot considerar que mantenir una relació propera entre aquests dos contextos pot afavorir l'acompanyament dels infants. El contacte entre família i escola ajuda a compartir el que s'observa en cada espai, conèixer millor les necessitats de l'infant i intentar oferir un acompanyament més compartit. Per tant, el valor d'aquesta relació no es troba només en el fet que les famílies participin en activitats de l'escola, sinó també en el vincle que es va creant entre els dos contextos.

Al llarg del treball també s'ha pogut observar que aquesta relació està molt vinculada a la realitat de cada família. Aspectes com els horaris, la conciliació, la llengua i algunes situacions personals poden fer més difícil la participació, però això no significa necessàriament que hi hagi menys interès per l'educació dels infants. Les dues realitats estudiades han permès veure que el context pot tenir un pes important, però que no determina per si sol la relació que s'estableix amb l'escola. En aquest sentit, la comparació entre els dos centres també ha permès veure que, tot i que en el Centre 2 apareixen més barreres relacionades amb el context, també hi ha una necessitat més gran de buscar maneres d'adaptar-se a les diferents situacions de les famílies. Això es pot veure, per exemple, en la manera d'adaptar la comunicació, en el suport que es dona entre les famílies o en la participació d'altres professionals i serveis quan és necessari. Per tant, aquestes dificultats no només poden generar barreres, sinó que també poden fer que sigui necessari buscar altres formes d'acompanyament i, com a conseqüència, ampliar la xarxa de suport al voltant dels infants i les seves famílies.

Un altre aspecte que considero rellevant és el paper que poden tenir les relacions entre les mateixes famílies. Els resultats permeten veure que la xarxa de suport que es crea al voltant de l'infant no depèn només de la relació entre l'escola i cada família, sinó també dels vincles que es poden crear entre elles. Això permet entendre aquesta relació des d'una mirada més àmplia, en què les famílies també poden donar-se suport les unes a les altres i facilitar l'apropament a l'escola. Aquest suport pot ser especialment important en aquells contextos en què algunes famílies es troben amb més barreres per participar i apropar-se a l'escola.

Això també permet revisar la hipòtesi plantejada a l'inici del treball. En el centre situat en un context de major vulnerabilitat apareixen més factors que poden dificultar la participació de les famílies, però això no significa que la relació amb l'escola hagi de ser necessàriament més distant. Els resultats fan pensar, més aviat, que en aquestes situacions pot ser necessari trobar altres maneres d'apropar-se a les famílies i adaptar la relació a les possibilitats i necessitats de cadascuna.

A partir d'aquí, apareix una de les qüestions que considero més rellevants del treball. Els contextos en què els infants poden necessitar més suport poden ser també aquells en què les famílies trobin més dificultats per participar o apropar-se a l'escola. Això pot dificultar que es puguin afavorir alguns dels factors de protecció relacionats amb els processos de resiliència. Per aquest motiu, davant de situacions de vulnerabilitat pren encara més importància que les formes de relació i participació siguin flexibles i tinguin en compte les diferents realitats familiars. També és important que l'acompanyament no depengui únicament de la família i l'escola, sinó que es pugui comptar amb altres professionals i recursos de l'entorn quan sigui necessari.

Tot això porta a entendre la relació entre la família i l'escola com una part dels diferents suports que poden envoltar l'infant, però no com una resposta suficient davant de situacions de vulnerabilitat. Una bona relació pot facilitar la comunicació, ajudar a conèixer millor les necessitats de l'infant i afavorir el seu acompanyament, però no pot donar una resposta per si sola a unes desigualtats que tenen causes que van més enllà de l'escola i de les famílies. És per aquest motiu que el seu possible paper protector s'ha d'entendre juntament amb altres relacions i suports que formen part de la vida de l'infant.

Finalment, cal tenir en compte les limitacions d'aquest estudi. La recerca s'ha realitzat a partir de dos centres i d'un nombre reduït de participants, fet que no permet generalitzar els resultats a altres realitats educatives. A més, la perspectiva de les famílies s'ha recollit a través de representants de les associacions de famílies. Aquest fet pot haver afavorit la participació de persones especialment vinculades a la vida del centre, de manera que les seves percepcions no necessàriament representen l'experiència del conjunt de les famílies.
Per aquest motiu, en futures investigacions seria interessant ampliar la mostra i incorporar de manera més directa les experiències de diferents famílies, per tal de conèixer com viuen la relació amb l'escola i quins aspectes consideren que poden facilitar-la o dificultar-la en diferents contextos.

Més enllà de les possibles línies de recerca, els resultats també permeten pensar en algunes propostes que podrien ajudar a facilitar la relació amb les famílies. Una d'aquestes podria centrar-se en les barreres lingüístiques que han aparegut al llarg del treball. En aquest sentit, podria ser interessant comptar amb una figura de mediació lingüística i intercultural que ajudés a facilitar la comunicació entre l'escola i aquelles famílies que ho necessitin. Aquesta figura podria servir de suport en els primers moments d'apropament al centre, ajudant a comprendre la informació i també a conèixer millor les necessitats de cada família, sense substituir la relació directa amb els professionals. D'aquesta manera, es podria facilitar la comunicació i reduir algunes de les dificultats que les barreres lingüístiques poden generar a l'hora d'establir una relació amb l'escola.

7. Fonts d'informació i bibliografia

Bond, A., Moore, G., & Hawkins, J. (2025). Understanding parental involvement with schools and parental engagement with learning across schools in areas of socioeconomic deprivation in Wales. *Educational Review, 77*(7), 2025–2045. https://doi.org/10.1080/00131911.2024.2432255

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.

Dybowska, E. (2024). Supporting a child's resilience in the context of collaborative partnerships between parents and teachers. *Multidisciplinary Journal of School Education, 13*(2(26)), 315–329. https://doi.org/10.35765/mjse.2024.1326.15

Epstein, J. L., Sanders, M. G., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., & Van Voorhis, F. L. (2002). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action* (2nd ed.). Corwin Press.

Gartland, D., Riggs, E., Muyeen, S., Giallo, R., Afifi, T. O., MacMillan, H., Herrman, H., Bulford, E., & Brown, S. J. (2019). What factors are associated with resilient outcomes in children exposed to social adversity? A systematic review. *BMJ Open, 9*(4), e024870. https://doi.org/10.1136/bmjopen-2018-024870

Hampden-Thompson, G., & Galindo, C. (2017). School-family relationships, school satisfaction and the academic achievement of young people. *Educational Review, 69*(2), 248–265. https://doi.org/10.1080/00131911.2016.1207613

Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational Review, 63*(1), 37–52. https://doi.org/10.1080/00131911.2010.488049

Institut d'Estadística de Catalunya. (s.d.). *Índex socioeconòmic territorial.* Generalitat de Catalunya. Recuperat el 29 d'agost de 2026, de https://www.idescat.cat/pub/?id=ist

Lázaro González, I., Halty Barrutieta, A., Meneses Falcón, C., Perazzo Aragoneses, C., Roldán Franco, A., Rúa Vieites, A., & Uroz Olivares, J. (2014). *Vulnerabilidad y exclusión en*

la infancia: Hacia un sistema de información temprana sobre la infancia en exclusión. UNICEF Comité Español; Huygens Editorial.

Lipsky, M. (1969). *Toward a theory of street-level bureaucracy* (Discussion Paper No. 48-69). Institute for Research on Poverty, University of Wisconsin.

Musengamana, I. (2023). A systematic review of literature on parental involvement and its impact on children learning outcomes. *Open Access Library Journal, 10, e10755.* https://doi.org/10.4236/oalib.1110755

Otero-Mayer, A., González-Benito, A., Gutiérrez-de-Rozas, B., & Expósito-Casas, E. (2026). Family involvement in early childhood education: A systematic review of its measurement. *Early Childhood Education Journal, 54*(4), 2495–2516. https://doi.org/10.1007/s10643-025-02024-4

ANNEXOS

Annex 1

ENTREVISTA SEMI-ESTRUCTURADA DOCENTS CENTRE 1

Entrevistadora: Com descriuríeu la relació entre l'escola i les famílies a l'etapa d'Educació Infantil d'aquest centre? Sobretot en el dia a dia, quins aspectes en destacaríeu?

Entrevistada 1: És una relació bastant propera. A Infantil això es nota molt en les entrades relaxades de primera hora, perquè les famílies poden acompanyar els infants fins a l'aula i compartir una estona amb nosaltres. Són moments curts, però donen molt peu a comentar alguna cosa del dia a dia o a preguntar si cal.

Després tenim altres vies més formals, com les entrevistes, les reunions d'inici de curs o els informes d'avaluació, i Dinantia per a les informacions més generals.

Entrevistada 2: Jo destacaria sobretot aquesta facilitat de contacte. Després cada família l'utilitza més o menys, però les vies hi són.

Entrevistada 1: Sí, i durant el curs també intentem que puguin entrar a l'escola a través de diferents activitats. No queda només en la comunicació de tutoria.

Entrevistadora: I què creieu que afavoreix que hi hagi una bona relació entre l'escola i les famílies?

Entrevistada 2: Per mi, sentir que et pots adreçar a l'altra persona amb confiança. Tant des de la família com des de l'escola.

Entrevistada 1: I que hi hagi predisposició per escoltar. A vegades una família necessita una entrevista més llarga i d'altres vegades amb una conversa breu ja resols el dubte. Tenir diferents moments per poder parlar ajuda bastant. També hi ha les delegades d'aula, que poden recollir inquietuds o propostes de les famílies i traslladar-les a les reunions. És una altra via que tenen.

Entrevistada 2: I que la informació sigui clara. Sembla una cosa molt bàsica, però és important.

Entrevistadora: Entrant més en les formes de participació, quines activitats, espais o iniciatives promou el centre perquè les famílies puguin participar en la vida escolar?

Entrevistada 1: A Infantil, a part de les entrades relaxades, hi ha diferents activitats durant el curs. Per Sant Jordi, per exemple, hi ha famílies que venen a les aules a explicar contes. També fem la Setmana dels Avis, en què els avis i les àvies comparteixen activitats amb els infants.
En les festes i celebracions del centre també es convida les famílies. De vegades venen a veure representacions i en altres ocasions participen en alguna de les activitats que es fan després.

Entrevistadora: De totes aquestes activitats o espais, quines considereu que funcionen millor o tenen més participació per part de les famílies? Per què?

Entrevistada 2: Les festes solen tenir bastant participació. Són moments especials i a les famílies els agrada veure els nens en representacions o actuacions.

Entrevistada 1: Jo afegiria les entrades relaxades, sobretot a I3. Quan són més petits, moltes famílies aprofiten més aquest acompanyament. Després, quan els infants van guanyant autonomia, aquesta presència acostuma a baixar una mica. I aquí la disponibilitat és nota. Hi ha famílies que potser voldrien assistir a més activitats, però si coincideixen amb l'horari de feina no poden…

Entrevistada 2: Sí, això condiciona bastant.

Entrevistadora: Quin diríeu que és l'objectiu principal d'aquests espais de participació? Què es busca aconseguir?

Entrevistada 1: Que les famílies coneguin una mica més què passa dins de l'escola i puguin formar-ne part. Quan entren per una activitat o comparteixen algun moment, també coneixen més de prop el dia a dia dels seus fills i filles.

Entrevistada 2: I facilita molt les coses quan després has de parlar amb aquella família per qualsevol altre tema.

Entrevistada 1: Sí. També permet que escola i família puguem anar més coordinades en l'acompanyament dels infants.

Entrevistadora: Quins canals de comunicació utilitzeu habitualment amb les famílies? Considereu que funcionen bé?

Entrevistada 1: Utilitzem Dinantia per enviar circulars, avisos i informacions generals. Després hi ha les entrevistes individuals, les reunions d'inici de curs, els informes d'avaluació... i tota la comunicació que es dona en moments més informals.
A les entrades relaxades, per exemple, hi ha coses que es poden comentar en un moment. Si és un tema que necessita més temps, ja es busca un altre espai.

Entrevistada 2: Jo diria que funcionen perquè no depenem només d'un canal. Hi ha coses que per Dinantia van perfectament i d'altres que és millor parlar-les.

Entrevistadora: I hi ha propostes perquè les famílies també puguin participar des de casa?

Entrevistada 1: Sí. A I3 i I4 tenim el Cançoner viatger. Els infants s'emporten a casa el cançoner de la classe, que porta codis QR perquè puguin escoltar i cantar les cançons amb la família. Després fan un dibuix en una llibreta sobre la cançó que més els ha agradat.

A I5 es fa el Conte viatger. Cada setmana un infant s'emporta una carpeta amb un conte per compartir-lo a casa amb la família.

Entrevistada 2: Són propostes senzilles, però permeten que el que fem a l'escola tingui una continuïtat a casa.

Entrevistadora: Creieu que totes les famílies participen de la mateixa manera en la vida del centre?

Entrevistada 2: No. N'hi ha que participen molt i d'altres molt menys.

Entrevistada 1: Hi influeixen moltes coses. Com la disponibilitat, els horaris laborals, les responsabilitats familiars... també l'interès que tingui cadascú o la seva situació personal. Hi ha famílies que no poden venir gaire presencialment però després sí que responen a altres propostes.

Entrevistadora: Si haguéssiu de destacar els factors que més influeixen en la participació de les famílies en aquest centre, quins serien?

Entrevistada 1: Els horaris i la disponibilitat de temps, segurament. És el que veiem més clarament.
Després també té pes com es plantegen les activitats. Si ofereixes propostes variades, hi ha més possibilitats que cada família trobi alguna manera de participar.

Entrevistada 2: I que se sentin ben acollides. Si no et sents còmode en un espai, costa més implicar-t'hi.

Entrevistadora: I quines dificultats acostumen a aparèixer quan intenteu promoure aquesta participació?

Entrevistada 2: La falta de temps és la més habitual.

Entrevistada 1: Sí, especialment pels horaris laborals o altres responsabilitats familiars. I després també poden aparèixer dificultats lingüístiques o culturals. Hi ha famílies d'origen estranger que potser no entenen tota la informació o que al principi no se senten tan segures per participar.

Entrevistada 2: Cal mirar com els fas arribar la informació i no donar per fet que una única manera de comunicar-se servirà per a tothom. Sobretot que s'entengui bé què s'està proposant.

Entrevistadora: I pel que fa al suport, el centre ofereix espais d'orientació a les famílies?

Entrevistada 1: Sí. Des de tutoria tenim les entrevistes individuals i les reunions en què les famílies poden plantejar dubtes o parlar sobre l'evolució dels seus fills i filles. Quan cal, es poden acordar coses conjuntament per fer-ne el seguiment.

I si hi ha alguna necessitat que requereix més orientació, també es compta amb l'EAP o amb altres professionals especialitzats.

Entrevistada 2: En aquests casos la família també necessita saber què s'està fent i per què. No és només una qüestió de l'escola.

Entrevistadora: Pel que fa a la participació més enllà de l'aula, les famílies tenen espais per fer propostes o participar en la presa de decisions del centre?

Entrevistada 2: Sí. Hi ha les delegades d'aula, l'AMPA i també representants de les famílies al Consell Escolar.

Entrevistada 1: Les delegades, per exemple, poden assistir a reunions, rebre informació i fer arribar propostes o inquietuds de la resta de famílies. I al Consell Escolar ja hi ha aquesta participació més vinculada al funcionament general del centre.

Entrevistadora: I el centre col·labora amb entitats, serveis o recursos del municipi?

Entrevistada 1: Sí. Es fan, per exemple, sortides a la biblioteca municipal, on hi ha sessions de contacontes pels infants. També hi ha activitats i tallers que ofereix l'Ajuntament i trobades amb altres escoles del municipi.

Entrevistada 2: Són recursos que ja tens a prop i que va bé aprofitar-los perquè amplien una mica el que podem oferir des de l'escola i fan que els infants també coneguin altres espais del seu entorn.

Entrevistadora: Ja per acabar, quin impacte creieu que té la participació de les famílies tant en el desenvolupament dels infants com en la vida del centre?

Entrevistada 2: Els infants ho viuen molt bé quan la família entra a l'escola. Se'ls nota la il·lusió.

Entrevistada 1: Per exemple, quan una família ve per Sant Jordi a explicar un conte, l'infant ho comparteix amb el grup d'una manera molt especial. Amb el Cançoner viatger o el Conte viatger passa una cosa semblant, però des de casa perquè després poden explicar o compartir aquella experiència amb els companys.

Entrevistada 2: I també, quan família i escola mantenim contacte és més fàcil saber com està l'infant i anar en la mateixa línia si hi ha alguna cosa que cal acompanyar. Per mi això és el més important. Al final, no és tant a quantes activitats vingui una família, sinó que hi hagi aquesta relació.

Entrevistadora: I per acabar del tot, hi ha algun altre aspecte relacionat amb la participació de les famílies que considereu important i que no hàgim comentat?

Entrevistada 1: Potser insistiria que no totes les famílies poden participar de la mateixa manera. A vegades pensem sobretot en venir físicament a l'escola, però hi ha altres formes d'estar pendent i d'acompanyar el que fan els infants.

I també hem d'intentar adaptar una mica les propostes, perquè no totes les famílies tenen els mateixos horaris, ni parlen la mateixa llengua, ni tenen la mateixa situació.

Entrevistada 2: Sí. Jo no afegiria gaire més.

ENTREVISTA SEMI-ESTRUCTURADA DOCENTS CENTRE 2

Entrevistadora: Com descriuríeu la relació entre l'escola i les famílies a l'etapa d'Educació Infantil d'aquest centre? Una mica en el dia a dia, com diríeu que és?

Entrevistada 1: Jo diria que intentem que sigui una relació bastant fluida. A Infantil aquesta relació és molt necessària perquè els nens són petits i hi ha moltes coses del dia a dia que necessites compartir amb les famílies. No només quan passa alguna cosa, sinó també per saber com està l'infant, si hi ha hagut algun canvi a casa, explicar alguna cosa que hem observat nosaltres...

Entrevistada 2: I no és igual amb tothom. Amb algunes famílies la comunicació surt molt fàcil, pregunten, s'apropen... i amb d'altres costa una mica més.

Entrevistada 1: Sí. Aquí has d'anar veient què necessita cadascuna, perquè tenim realitats familiars molt diverses i també molta diversitat cultural i lingüística. No podem esperar que la relació sigui exactament igual amb totes.

Entrevistada 2: Però que sàpiguen que poden venir i parlar amb nosaltres, això sí que ho intentem cuidar.

Entrevistadora: I quins factors creieu que afavoreixen una bona relació entre l'escola i les famílies?

Entrevistada 2: La confiança, segur.

Entrevistada 1: Sí. I una comunicació que sigui real, no només enviar informacions. Poder parlar amb les famílies, escoltar què estan veient elles a casa... aquestes coses.

Entrevistada 2: I no buscar-les només quan hi ha un problema. Si cada vegada que contactes amb una família és perquè alguna cosa no va bé, és normal que després costi més.

Entrevistada 1: També ajuda que puguin entrar a l'escola i compartir altres moments. Perquè si no la relació pot quedar molt… no sé com dir-ho...més freda.

Entrevistadora: Quines activitats, espais o iniciatives promou el centre perquè les famílies puguin participar en la vida escolar?

Entrevistada 1: A Infantil tenim, per exemple, els Esmorzars en família. Les famílies poden venir i compartir l'activitat amb els infants, preparant la macedònia tots junts.

Entrevistada 2: És una cosa molt senzilla, però funciona bé perquè és un moment més informal. No és venir a una reunió, és compartir una estona amb el nen i amb l'escola.

Entrevistada 1: I després hi ha les festes. L'AMPA participa en diferents moments del curs: la Castanyada, el Patge i el Tió, Carnaval, Sant Jordi, final de curs...

També hi ha altres iniciatives, com la xocolatada solidària i la revista de l'escola.

Entrevistada 2: Sí, hi ha bastants maneres de participar.

Entrevistadora: I de totes aquestes activitats o espais, quins considereu que funcionen millor o tenen més participació per part de les famílies? Per què?

Entrevistada 2: Les activitats més lúdiques solen animar bastant. Les festes, sobretot.

Entrevistada 1: Sí, perquè són moments especials pels nens i les famílies tenen ganes de compartir-los. Jo també destacaria els Esmorzars en família, però és un altre tipus de participació. És com més petit, més proper.

Entrevistada 2: Sí, és diferent.

Entrevistada 1: I després la participació depèn molt de la disponibilitat. Hi ha famílies que vindrien més però pels horaris de feina o per altres coses no poden.

Entrevistadora: Quin creieu que és l'objectiu principal d'aquestes activitats o espais de participació? Què es pretén aconseguir?

Entrevistada 1: Que les famílies coneguin una mica més l'espai on els seus fills i filles passen molta estona, que comparteixin alguns moments amb ells i que participin una mica més en la vida de l'escola

Entrevistada 2: I pels nens té molt valor que la seva família vingui.

Entrevistada 1: Sí. A més, aquests moments també ajuden tant a ells com a nosaltres per si després cal comentar alguna cosa… ja hi ha hagut aquest contacte previ i és més senzill.

Entrevistadora: I quins canals de comunicació utilitzeu habitualment amb les famílies? Considereu que són efectius?

Entrevistada 2: Hi ha els canals que utilitza l'escola per les informacions generals com la plataforma del TokApp i després tot el contacte més directe com les tutories, reunions, parlar quan cal...

Entrevistada 1: I no sempre funciona el mateix amb tothom. Hi ha famílies que reben una informació escrita i cap problema però a altres els pot costar una mica més.

Entrevistada 2: Sobretot quan hi ha una barrera lingüística.

Entrevistada 1: Sí. Tenim famílies amb llengües diferents i de vegades això complica la comunicació. Llavors has de buscar la manera que aquella informació realment arribi. Enviar-la no sempre vol dir que s'hagi entès.

Entrevistadora: Entenc… I es proposen activitats perquè les famílies també puguin participar des de casa?

Entrevistada 1: Sí. A I5, per exemple, hi ha la Maleta viatgera. Els infants s'emporten llibres a casa i els comparteixen amb la família.

Entrevistada 2: Aquí la família participa sense haver de venir al centre.

Entrevistada 1: I és una altra manera d'acompanyar el que està fent l'infant.

Entrevistadora: Creieu que totes les famílies participen de la mateixa manera en la vida del centre? Per què?

Entrevistada 2: No. I tampoc seria gaire realista esperar-ho.

Entrevistada 1: Cada família té la seva situació. Hi ha famílies que poden venir més i altres que ho tenen més difícil pels horaris, per la situació familiar, per l'idioma...
També hi ha famílies nouvingudes que potser encara no coneixen gaire com funciona l'escola o el sistema educatiu d'aquí i necessiten més temps.

Entrevistada 2: I sentir-se còmodes també pesa. No tothom entra igual de fàcil en un espai nou.

Entrevistadora: I quins factors creieu que poden influir més en la participació de les famílies en aquest centre?

Entrevistada 1: Els horaris i la disponibilitat… i l'idioma també pot influir, i com se sent aquella família quan entra al centre.

Entrevistada 2: Si tenen la sensació que poden preguntar encara que no dominin gaire la llengua, per a elles és més fàcil acostar-te.

Entrevistada 1: I el tipus de proposta o per quan també condiciona. Una família pot no poder venir al matí, però sí participar des de casa amb una activitat com la Maleta viatgera.

Entrevistadora: Quines dificultats acostumen a aparèixer a l'hora de promoure la participació de les famílies?

Entrevistada 2: La conciliació és complicada. Hi ha horaris de feina que fan molt difícil venir a l'escola.

Entrevistada 1: I la llengua pot ser una dificultat important. Aquí com hi ha molta diversitat cultural i lingüística a vegades ens obliga a buscar altres maneres d'explicar-nos.

També hi ha situacions familiars molt diferents. Hi ha moments en què una família pot tenir altres preocupacions i participar en una activitat de l'escola no és la seva prioritat.

Entrevistada 2: Exacte…

Entrevistadora: El centre ofereix espais d'orientació o suport a les famílies? Si és així, en què consisteixen?

Entrevistada 1: Sí, començant per les tutories. Quan hi ha alguna preocupació o observem alguna cosa en l'infant, es parla amb la família i es va fent seguiment.

A Infantil hi ha moltes diferències en els ritmes de desenvolupament i hi ha situacions que necessiten més atenció. Llavors no ho pots treballar només des de l'aula.

Entrevistada 2: Necessites la família. I quan cal, també altres professionals i serveis. Es tracta de compartir què veiem nosaltres i què veuen a casa per ajustar les respostes.

Entrevistadora: Les famílies tenen espais per participar en propostes o en la presa de decisions del centre? Si és així, de quina manera?

Entrevistada 2: Sí sobretot l'AMPA.

Entrevistada 1: L'AMPA està present en bastants activitats al llarg del curs i és una bona via perquè les famílies puguin fer arribar propostes.

Entrevistada 2: I el dia a dia també compta perquè que una família pugui dir que alguna cosa li preocupa o plantejar alguna idea sense haver de passar sempre per un espai més "formal".

Entrevistadora: I el centre col·labora amb entitats, serveis o recursos del barri o del municipi? Quin paper penseu que tenen en la relació amb les famílies?

Entrevistada 1: Sí. L'escola té relació amb recursos i serveis del municipi i això és important perquè hi ha necessitats que no les podem abordar només des del centre.

Entrevistada 2: Hi ha coses que nosaltres soles no podem assumir.

Entrevistada 1: No. Treballar amb altres serveis permet tenir més acompanyament i, en alguns casos, l'escola també serveix de punt de connexió amb les famílies.

Entrevistadora: Ja per acabar, quin impacte creieu que té la participació de les famílies en el desenvolupament dels infants i en la vida del centre?

Entrevistada 2: Els nens i nenes noten molt quan la família està còmoda a l'escola.

Entrevistada 1: Sí, els dona seguretat. Si veuen que la família entra, parla amb nosaltres, participa... l'escola també es viu d'una altra manera.

Per exemple, als Esmorzars en família pot semblar que només estem preparant una macedònia, però per l'infant és que la seva família està dins del seu espai i comparteix aquell moment amb ells. I després, quan hi ha alguna dificultat, tenir aquesta comunicació

ens ajuda molt. Nosaltres podem estar veient una cosa aquí i la família una altra a casa seva. Si ho compartim, tenim més informació.

Entrevistada 2: I també t'estalvies molts malentesos.

Entrevistadora: I hi ha algun altre aspecte relacionat amb la participació de les famílies que considereu important i que no hàgim tractat?

Entrevistada 1: Jo tornaria a dir que hi ha moltes formes de participar dins de la vida escolar, que moltes vegades des de l'escola tenim una idea molt concreta de què vol dir estar implicat, i no sempre és així.

Entrevistada 2: Exacte i que amb les famílies que tenen més dificultats per entrar o comunicar-se, s'ha d'anar buscant la manera que també trobin el seu espai.

ENTREVISTA SEMI-ESTRUCTURADA MEMBRE AMPA CENTRE 1

Entrevistadora: Com descriuries la relació entre les famílies i l'escola?

Membre de l'AMPA: Des del dia a dia, és bastant fàcil contactar amb l'escola. Si tens algun dubte, si has de parlar amb algú o fer arribar alguna cosa, normalment tens la manera de fer-ho.

Des de l'AMPA encara hi tenim més contacte perquè estem pendents d'activitats, serveis, reunions... llavors acabes coneixent més com funciona el centre.

Entrevistadora: Aquesta diferència entre ser família i estar a l'AMPA es nota gaire?

Membre de l'AMPA: Sí, perquè nosaltres hi entrem més sovint per altres temes. Una família que no participa tant potser només té contacte amb el tutor o tutora i amb les comunicacions habituals.

Entrevistadora: Des del teu punt de vista, què fa que les famílies s'animin més a col·laborar amb l'escola?

Membre de l'AMPA: Sobretot que sàpiguen què necessitem. Quan demanes ajuda per una cosa concreta és més fàcil que la gent respongui.
Per exemple, si per una activitat fan falta unes quantes persones, ho comuniques i hi ha famílies que aquell dia poden venir. En canvi, comprometre's de manera continuada ja costa més.

Entrevistadora: Per disponibilitat?

Membre de l'AMPA: Sí, principalment. I també perquè no tothom vol entrar a la junta o anar a reunions. Això requereix més temps.

Després hi ha les activitats de l'escola, que també ajuden perquè és quan coincidir amb altres famílies és més fàcil. Moltes vegades comences ajudant en una cosa puntual i ja vas coneixent més gent.

Entrevistadora: Quines activitats o iniciatives impulseu des de l'AMPA o en col·laboració amb el centre?

Membre de l'AMPA: Hi ha les activitats que es fan durant el curs, com la Castanyada, el Tió, els Patges Reials, Carnestoltes, Sant Jordi o el final de curs. Aquí és on normalment es veu més la feina de l'AMPA. Però durant l'any també hi ha altres coses. L'acollida, el menjador, les extraescolars, el tema dels llibres...

Entrevistadora: I a nivell més organitzatiu?

Membre de l'AMPA: Hi ha la junta, les reunions, el Consell Escolar i també els delegats i delegades de classe. Quan hi ha alguna cosa que afecta les famílies o s'ha de preparar una

activitat, es parla amb l'escola. A vegades la feina és molt pràctica… mirar qui pot venir, organitzar una activitat, repartir tasques... aquestes coses.

Entrevistadora: Creus que totes les famílies participen igual?

Membre de l'AMPA: No. Hi ha un grup de famílies que acostuma a estar més disponible i després d'altres que venen només en alguns moments concrets. El més difícil és trobar gent que es pugui comprometre durant tot el curs. Per activitats puntuals és més fàcil.

Entrevistadora: I què ho condiciona més?

Membre de l'AMPA: Els horaris de feina, sobretot. I la vida de cadascú. Hi ha famílies amb altres fills, activitats, horaris diferents... Per altra banda també hi ha famílies que durant tot el curs estan pendents de l'escola però no poden assistir a les activitats o reunions.

Entrevistadora: Hi ha activitats en què es noti especialment que costa trobar gent?

Membre de l'AMPA: Depèn de l'horari i del tipus d'activitat. Quan és una cosa molt concreta, d'un dia, normalment és més fàcil. Quan implica preparació prèvia o diverses reunions, costa més. A vegades no perquè la gent no vulgui ajudar, sinó perquè has de poder encaixar-ho.

Entrevistadora: Quin impacte diries que té aquesta col·laboració de les famílies en els infants i en la vida de l'escola?

Membre de l'AMPA: Als nens els agrada molt veure les famílies a l'escola. Això es nota sobretot en les festes o en activitats especials. I per l'escola, tenir gent que ajuda permet fer coses que, si no, costarien més de tirar endavant.

Entrevistadora: I pel que fa a la relació amb el centre?

Membre de l'AMPA: Quan hi tens més contacte, després et resulta més fàcil preguntar o comentar alguna cosa. Coneixes les persones i saps una mica millor a qui t'has d'adreçar. Però tampoc diria que per tenir una bona relació amb l'escola hagis d'estar a l'AMPA. Hi ha famílies que no hi participen i tenen contacte directe amb els mestres igualment.

Entrevistadora: Què es podria fer per aconseguir que més famílies s'hi impliquessin?

Membre de l'AMPA: Jo començaria per fer més visible què fem. Quan ets dins de l'AMPA ho tens molt clar, però una família que acaba d'arribar pot no saber què hi ha darrere de cada activitat o servei. I després demanar ajuda de manera més concreta. A vegades dir "necessitem famílies per l'AMPA" és massa general. En canvi, "necessitem tres persones per aquesta activitat" és més fàcil.

Entrevistadora: I amb les famílies noves?

Membre de l'AMPA: També s'ha d'anar a buscar una mica més. Si hi ha un grup que ja es coneix i funciona, des de fora pot semblar que ja està tot organitzat i que no fas falta. No sempre passa, però aquesta sensació pot existir.

Entrevistadora: I com es podria evitar?

Membre de l'AMPA: Explicant millor les coses, què es necessita, per a què és important i quin objectiu té... i preguntant directament si algú vol col·laborar. També penso que aniria bé organitzar-les en diferents horaris, ja que si sempre les fem a les mateixes hores sempre seran les mateixes famílies que no podran assistir.

Entrevistadora: Hi ha algun altre aspecte que consideris important i que no hàgim comentat?

Membre de l'AMPA: Una cosa que passa és que, quan hi ha poca gent disponible, la feina acaba recaient bastant en les mateixes persones. I això es nota.

Per això va bé que hi hagi famílies que, encara que no vulguin assumir un càrrec o venir a totes les reunions, puguin ajudar quan els va bé.

Entrevistadora: D'acord

Membre de l'AMPA: Sí. Jo em quedaria sobretot amb això, i fer-ho fàcil perquè la gent pugui ajudar i participar.

ENTREVISTA SEMI-ESTRUCTURADA MEMBRE AMPA CENTRE 2

Entrevistadora: Com descriuries la relació entre les famílies i l'escola?

Membre de l'AMPA: En general, jo diria que és bona. Sempre hi ha situacions diferents, és clar, però la sensació és que hi ha facilitat per parlar amb l'escola quan fa falta.

Entrevistadora: I què creus que ajuda més perquè les famílies s'hi acostin i participin?

Membre de l'AMPA: Que se sentin ben rebudes. Jo començaria per aquí.

Quan una família arriba nova i veu que hi ha algú que l'acompanya una mica o que li explica com funcionen les coses, tot és més fàcill. Si d'entrada et sents una mica perdut, costa més fer el pas.

Entrevistadora: Quin paper hi té l'AMPA?

Membre de l'AMPA: Organitzem o col·laborem en moltes activitats de l'escola. Hi ha les festes del curs, la Castanyada, el Tió, Carnaval, Sant Jordi, el final de curs... també la xocolatada solidària o la revista de l'escola
També hi ha la part d'organitzar reunions, preparació de material, parlar amb el centre, mirar què fa falta...

Entrevistadora: O sigui, hi ha molta feina que no es veu.

Membre de l'AMPA: Sí… Les activitats duren unes hores, però al darrere hi ha molta organització.

Entrevistadora: Quines activitats diries que acostumen a apropar més les famílies a l'escola?

Membre de l'AMPA: Les festes, segurament. És quan veus més gent.
I jo diria que el més interessant és el que passa entre les famílies. Mentre esperes que comenci una activitat, o quan s'acaba, és quan moltes vegades la gent parla, es coneix o s'ajuda. Moltes vegades això després té continuïtat.

Entrevistadora: Creus que totes les famílies participen de la mateixa manera?

Membre de l'AMPA: No, ni molt menys.

Hi ha famílies que poden venir sovint i d'altres que gairebé no les veus perquè treballen o tenen altres situacions. També hi ha qui participa d'una manera més discreta i també està pendent del que passa.

Entrevistadora: En aquest centre hi ha molta diversitat cultural i lingüística. Això condiciona la participació?

Membre de l'AMPA: Sí, algunes vegades sí.
Quan una família acaba d'arribar i no entén ni el català ni el castellà, és normal que al principi li costi més preguntar o acostar-se.
Però també passa una cosa molt bonica. Hi ha famílies que fa anys que són aquí, algunes també d'origen marroquí, per exemple, que ja parlen català o castellà sense problema i moltes vegades són elles mateixes les que fan de pont.

No perquè sigui una cosa organitzada, sinó perquè surt així. Si poden ajudar a explicar alguna informació o tranquil·litzar una família que acaba d'arribar, ho fan.
I això ajuda molt més del que sembla, perquè una persona que arriba nova, si veu algú que parla la seva llengua o que ha passat per una situació semblant, agafa confiança abans.

Entrevistadora: Aquesta ajuda entre famílies la considereu important?

Membre de l'AMPA: Molt.
Perquè hi ha coses que una altra família les explica d'una manera molt propera. De vegades no és tant la informació, sinó que algú et digui "No et preocupis, això funciona així".

Entrevistadora: Quines dificultats diries que apareixen més sovint quan es vol que hi participin més famílies?

Membre de l'AMPA: Els horaris, segur.
Hi ha molta gent que voldria venir a segons quines activitats i no pot. Això passa sovint.
I després hi ha famílies que necessiten una mica més de temps per sentir-se còmodes.

Entrevistadora: L'AMPA intenta fer alguna cosa perquè aquestes famílies se sentin més acompanyades?

Membre de l'AMPA: Sí, sobretot estar disponibles.

Quan arriba una família nova, si tenim ocasió de parlar-hi o d'explicar-li alguna cosa, ho fem. Sense insistir, però intentant que coneguin una mica què fem i que vegin que poden preguntar. No sempre funciona a la primera. Hi ha famílies que necessiten més temps, i és normal.

Entrevistadora: El centre també treballa amb altres entitats o serveis del municipi. Des de l'AMPA, com ho valoreu?

Membre de l'AMPA: Bé. Nosaltres no participem directament en tot això, però sí que veiem que hi ha coordinació quan és necessària.
Com a famílies dona tranquil·litat saber que, si en algun moment fa falta algun altre tipus d'ajuda, l'escola sap on adreçar-se.
Entrevistadora: Quin impacte creus que té aquesta participació en els infants?

Membre de l'AMPA: Els nens ho viuen amb molta il·lusió quan les famílies entren a l'escola. Això és molt evident. Jo també ho veig com a mare, perquè tinc fills aquí, i és molt positiu.

A més, jo crec que també els dona tranquil·litat veure que la família entra a l'escola, que parlen amb les mestres… que hi ha aquest contacte.

Entrevistadora: Per acabar, hi ha alguna altra qüestió relacionada amb la relació entre les famílies i l'escola que consideris important?

Membre de l'AMPA: Jo diria que cal tenir paciència.
Hi ha famílies que entren molt de pressa en la dinàmica de l'escola i d'altres que necessiten mesos fins que comencen a participar una mica més o simplement a sentir-se còmodes.
En el nostre cas sobretot, no ho podem interpretar com una falta d'interès. Cada situació és diferent.

Annex 2
Anàlisi comparativa de les entrevistes segons el model d'Epstein

A continuació es presenta una síntesi comparativa de les formes de participació familiar identificades en els dos centres, organitzades a partir dels sis tipus de participació proposats per Epstein et al. (2002).

Taula 1
Tipus de participació familiar segons el model d'Epstein

Tipus de participació	Centre 1	Centre 2
Criança	• Acompanyament a les famílies en el seguiment dels infants	• Acompanyament davant les necessitats educatives i de desenvolupament
Comunicació	• Entrades relaxades • Dinantia (plataforma digital) • Contacte quotidià • Tutories i entrevistes • Comunicació propera	• Diversitat de canals • Adaptació lingüística i cultural • Comprensió de la informació
Voluntariat	• Setmana dels avis • Sant Jordi • Festes i celebracions • Participació de l'AMPA en activitats	• Esmorzars en família • Festes • Xocolatada solidària • Revista • Participació de l'AMPA en activitats
Aprenentatge a casa	• Cançoner viatger • Conte viatger	• Maleta viatgera
Presa de decisions	• Delegades d'aula • AMPA • Consell escolar • Suggeriments	• AMPA • Dubtes i propostes • Propostes directes al centre
Col·laboració amb la comunitat	• Biblioteca • Ajuntament • Altres escoles • EAP/professionals	• Serveis i recursos municipals • Altres professionals

Nota. Elaboració pròpia a partir de les entrevistes realitzades, organitzades segons els sis tipus de participació proposats per Epstein et al. (2002).